

ทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร
ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

เกษณี ยะใหม่วงศ์

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ

ชื่อเรื่อง
ทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร
ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

โดย
เกษณี ยะไหมวงศ์

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.สุนีย์ เตชเดกิจ)

วันที่ 20 เดือน 10 พ.ศ. 57

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์จำเนียร บุญมาก)

วันที่ 20 เดือน 10 พ.ศ. 57

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณ พองเพชร)

วันที่ 20 เดือน 10 พ.ศ. 57

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(อาจารย์ ดร.สุนีย์ เตชเดกิจ)

วันที่ 20 เดือน 10 พ.ศ. 57

สำนักงานบัณฑิตศึกษารับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 22 เดือน 11 พ.ศ. 2557

ชื่อเรื่อง	ทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นางสาวเกษณี ขะใหม่วงศ์
ชื่อปริญญา	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สุณีย์ เตชเทกิจ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 9 ราย โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์มีอายุระหว่าง 46-55 ปี เป็นเพศหญิง 7 คน ชาย 2 คน สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการจำหน่ายพืชอินทรีย์ ประมาณ 1,000 - 3,000 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินเพาะปลูกเป็นของตนเอง มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการเพาะปลูกน้อยกว่า 10 คน และเกษตรกรส่วนใหญ่เคยทำการเพาะปลูกพืชโดยใช้สารเคมี

เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกพืชอินทรีย์อยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านพฤติกรรม และด้านความชอบ/ความรู้สึกลำดับ และผลการศึกษาแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร สรุปได้ว่า แรงจูงใจด้านความรัก และด้านความศรัทธา มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในระดับมากที่สุดและแรงจูงใจด้านผู้บริโภค ด้านความสนใจในการปลูกพืชอินทรีย์ และด้านสื่อหรือโฆษณา มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนแรงจูงใจด้านหน่วยงานรัฐบาลมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับปัญหาในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ได้แก่ ปัญหาแมลงศัตรูพืช ปัญหาการเจริญเติบโตของพืชอินทรีย์ ปัญหาการประกอบอาชีพการเกษตรอินทรีย์ ปัญหาพื้นที่ในการปลูกพืชอินทรีย์ที่อยู่ติดกับพื้นที่ที่ทำการเพาะปลูกพืชแบบเคมีและปัญหาการไม่ได้รับการสนับสนุนทางด้านปัจจัยการผลิต การตลาด และความรู้ในการปลูกพืชอินทรีย์จากหน่วยงานรัฐบาล

Title	Attitudes and Motivation in Organic Planting of Farmers in Mae Faek Sub-District, Sansai District, Chiang Mai Province
Author	Miss Ketsanee Yamaiwong
Degree of	Master of Business Administration in Business Administration
Advisory Committee Chairperson	Dr. Sunee Thechatakerng

ABSTRACT

The objectives of this study were to investigate attitudes and motivation in organic planting of 9 farmers in Mae Faek sub-district, Sansai district, Chiang Mai province. A set of questionnaires and group interview were used as tools for data collection. Obtained data were analyzed by using the Statistical Package for the Social Sciences Program. With regards to personal data of the respondents, it was found that they were 46-55 years old on average. One - second of the respondents were male. The respondents were elementary school graduates and they earned a monthly income of 1,000-3,000 baht on average from organic plant selling. Most of the respondents had their own cultivated land and they had a number of labours of less than 10 persons. It was found that most of the respondents used to do chemical planting.

The respondents had a high level of a positive attitude towards organic planting based on their knowledge and understanding, behavior, preference, feeling, respectively. As for the results of the study in the investigation of motivation in organic planting of the respondents, it was found that they had a highest level of love and faith. They also had a high level of motivation in terms of consumers, interesting in organic planting, and advertisement media, respectively. It was also found that government agencies had a moderate level of motivation towards the respondents.

As for problems encountered, the following were found: pests, growth of organic plants, occupation in organic farming, cultivated land for organic planting which was next to chemical planting land, and government agencies did not support the respondents on the factors of production, marketing, and knowledge of organic planting.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณกรรมการที่ปรึกษาประกอบด้วย อาจารย์ ดร.สุณีย์ เตชเชกิง รองศาสตราจารย์จำเนียร บุญมากและผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณ พองเพชร ที่ท่านได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะทางการศึกษาและวิธีการวิจัยตลอดจนตรวจสอบแก้ไข จนกระทั่งการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และสำนักงานเกษตรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้การสนับสนุนด้านข้อมูลเป็นอย่างดี และขอขอบคุณทุกคนในครอบครัว เพื่อน ๆ พี่ ๆ คณะบริหารธุรกิจ ที่เป็นกำลังใจมาโดยตลอด

เกษณี ยะไหมวงศ์

กันยายน 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญเรื่อง	(6)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญภาพ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเกษตรอินทรีย์	5
ทฤษฎีทัศนคติ	7
ทฤษฎีแรงจูงใจ	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
กรอบแนวความคิดในการวิจัย	25
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	26
สถานที่ดำเนินการวิจัย	26
ประชากร	26
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
การทดสอบแบบสอบถาม	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล	28
การวิเคราะห์ข้อมูล	28

บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	32
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	32
ส่วนที่ 2 ลักษณะของการประกอบธุรกิจพืชอินทรีย์	34
ส่วนที่ 3 การปลูกพืชในอดีตและสาเหตุที่ปลูกพืชอินทรีย์	36
ส่วนที่ 4 ชนิดของพืชอินทรีย์ที่ปลูก	37
ส่วนที่ 5 ทักษะที่มีต่อการปลูกพืชอินทรีย์	37
ส่วนที่ 6 แรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์	53
ส่วนที่ 7 ปัญหาในการปลูกพืชอินทรีย์	61
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	62
สรุปผลการวิจัย	62
อภิปรายผลการวิจัย	64
ข้อเสนอแนะ	67
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	68
บรรณานุกรม	69
ภาคผนวก	72
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	73
ภาคผนวก ข รูปภาพประกอบการอภิปรายกลุ่ม	87
ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย	92

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงระดับเจตคติในการปลูกพืชอินทรีย์	29
2 แสดงระดับแรงจูงใจของเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์	30
3 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์	33
4 ลักษณะของการประกอบธุรกิจพืชอินทรีย์	35
5 การปลูกพืชในอดีตและสาเหตุที่ปลูกพืชอินทรีย์	36
6 ชนิดของพืชอินทรีย์ที่ปลูก	37
7 ความรู้ความเข้าใจด้านหลักการและวิธีการในปลูกพืชอินทรีย์	38
8 ความรู้ความเข้าใจด้านประโยชน์ในการปลูกพืชอินทรีย์	40
9 สรุปทัศนคติด้านความรู้ความเข้าใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร	41
10 ความชอบ/ความรู้สึกด้านราคาพืชอินทรีย์	42
11 ความชอบ/ความรู้สึกด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในการปลูกพืชอินทรีย์	43
12 ความชอบ/ความรู้สึกด้านหลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร	44
13 ความชอบ/ความรู้สึกด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์	46
14 ด้านความชอบ/ความรู้สึกในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร	47
15 พฤติกรรมการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในปัจจุบัน	49
16 แนวโน้มในการปลูกพืชอินทรีย์ในอนาคตของเกษตรกร	51
17 สรุปทัศนคติด้านพฤติกรรมในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร	52
18 สรุปทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความชอบ/ความรู้สึก และด้านพฤติกรรม	53
19 ความสำคัญของปัจจัยจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์	54
20 แรงจูงใจด้านความสนใจในการปลูกพืชอินทรีย์	55
21 แรงจูงใจด้านความรักที่มีผลต่อการปลูกพืชอินทรีย์	56
22 แรงจูงใจด้านความศรัทธาในการปลูกพืชอินทรีย์	57
23 แรงจูงใจด้านผู้บริโภคนิยมในการปลูกพืชอินทรีย์	58
24 แรงจูงใจด้านสื่อหรือโฆษณา	58
25 แรงจูงใจด้านหน่วยงานภาครัฐบาล	59
26 สรุปแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ในด้านต่าง ๆ	60

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	กรอบแนวความคิดในการวิจัย	25
2	ภาพประกอบการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม	88

บทที่ 1

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งนอกจากจะทำการเกษตรเพื่อการบริโภค และจำหน่ายเป็นรายได้ให้ครอบครัวแล้ว ยังมุ่งเน้นผลิตเพื่อการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศอีกด้วย ในปัจจุบันเกษตรกรยังคงมีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและแมลง เพื่อป้องกัน รักษาและเพิ่มผลผลิตการเกษตรให้มากที่สุด ซึ่งสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและแมลง มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อตัวเกษตรกร ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก จากการเห็นตัวอย่างของผลกระทบ ที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีในการผลิตภาคการเกษตรที่มีมาอย่างต่อเนื่องและทำให้ผู้คนได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภคเอง ซึ่งจะเห็นได้จากผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารเคมี และผลผลิตที่มาจากกระบวนการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติเป็นที่ต้องการของตลาดโลกในขณะนี้ ซึ่งมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยค่อนข้างสูงและมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอนาคต ในขณะเดียวกันก็พบว่าตลาดมีการกีดกันสินค้าการเกษตรที่ผลิตโดยกระบวนการที่ไม่สะอาดทำลายสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันการผลิตและการตลาดพืชอินทรีย์มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว ในปัจจุบันสัดส่วนของพืชอินทรีย์ในประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับพืชทั่วไปยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ แต่แนวโน้มการขยายตัวของตลาดพืชอินทรีย์ นับว่าน่าสนใจอย่างมาก เนื่องจากผู้บริโภคในปัจจุบันเริ่มระมัดระวังในเรื่องสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ทำให้กลุ่มผู้ค้าปลีกรายใหญ่หันมาส่งเสริมการจำหน่ายพืชอินทรีย์กันมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยหนุนประการสำคัญ ที่ช่วยให้ความต้องการพืชอินทรีย์เพิ่มขึ้นเมื่อ เปรียบเทียบแล้วราคาพืชอินทรีย์แพงกว่าสินค้าเกษตรทั่วไปเฉลี่ยประมาณร้อยละ 30 ทำให้ตลาดยังจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้สูง สาเหตุที่พืชอินทรีย์มีราคาแพง คือ การผลิตยังมีไม่มากนักและแหล่งผลิตอยู่กระจัดกระจายจึงมีปัญหาในการรวบรวมสินค้า ต้นทุนการรวบรวมสินค้าจึงอยู่ในเกณฑ์สูง นอกจากนี้การผลิตพืชอินทรีย์มีโอกาสที่จะถูกศัตรูพืชสร้างความเสียหายได้ง่ายถ้าเกษตรกรไม่รู้จักรักษาป้องกันอย่างถูกวิธี และโดยปกติของพืชอินทรีย์ที่ผลิตแล้วน้ำหนักของสินค้าจะเบากว่าสินค้าเกษตรทั่วไป ทำให้เมื่อคำนวณต้นทุนการผลิตและการขนส่งแล้วจะสูงกว่าสินค้าเกษตรทั่วไป คาดว่าเมื่อมีการส่งเสริมการผลิตพืชอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น ราคาพืชอินทรีย์มีแนวโน้มจะลดทำให้ผู้บริโภคที่มีรายได้น้อยสามารถซื้อพืชอินทรีย์มาบริโภคได้

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้บุคคลหรือองค์กรหลายฝ่าย เกิดความพยายามแสวงหาทางออกให้กับสังคมจนเกิดเป็นกลุ่มเกษตรกรกรรมทางเลือกที่มีพื้นฐานปรัชญาแบบองค์รวม ยึดเอาธรรมชาติเป็นแบบจำลองของระบบเกษตร เช่น เกษตรอินทรีย์ เกษตรธรรมชาติ เกษตรผสมผสาน ทางเลือกหนึ่งของเกษตรกรในการผลิตพืชผักปลอดภัย คือ ระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นระบบที่ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช วัชพืช หรือในการกระตุ้นการเจริญเติบโตของพืชตลอดจนไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ในการปรับปรุงบำรุงผิวดิน แต่ให้ความสำคัญกับการบำรุงรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน และระบบนิเวศ รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ กลุ่มเกษตรอินทรีย์นี้มีบทบาทมากในสังคมไทยที่สามารถผลักดันให้กลายเป็นนโยบายของรัฐ จนเริ่มปรากฏชัดเจนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (ปี พ.ศ. 2540 – 2544) โดยเป้าหมายสำคัญของแผนคือ ขยายพื้นที่เกษตรยั่งยืนให้มีพื้นที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ของเกษตรกรทั่วประเทศและปัจจุบันในแผนฯ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ภาครัฐได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาการเกษตรยั่งยืนไว้เพิ่มเติมคือ ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน โดยให้เกษตรกรเรียนรู้จากประสบการณ์ของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร โดยการสนับสนุนจากภาครัฐและขยายพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนเพื่อสร้างคุณภาพของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (รุ่งเรือง ลาดบัวขาว, 2545)

ความสำคัญของปัญหา

ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ถือได้ว่าเป็นตำบลหนึ่งที่มีการพัฒนาระบบการเกษตร โดยที่เกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนระบบการผลิตแบบเดิมมาเป็น ระบบการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งเน้นการรวมกลุ่มและการทำงานรวมกลุ่มเป็นสำคัญ ซึ่งการดำเนินงานของกลุ่มจะแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยตามแต่ละกิจกรรมการผลิต เช่น กลุ่มเกษตรกรทำนาแม่แฝก กลุ่มเกษตรกรทำสวนแม่แฝก กลุ่มเกษตรกรทำไร่แม่แฝก เป็นต้น

เกษตรกรของ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจุบันมีทั้งเกษตรกรที่ทำการปลูกพืชโดยใช้ระบบอินทรีย์และเกษตรกรที่ยังไม่ใช้ระบบอินทรีย์ในการปลูกพืช การที่เกษตรกรจะหันมาทำการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการผลิตแบบเดิมมาเป็นการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่างด้วยกัน ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงปัจจัยสองอย่างที่สำคัญ คือ ทศนคติและแรงจูงใจของเกษตรกรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะผลักดันให้เกษตรกรหันมายอมรับในระบบการผลิตนี้ ทศนคติที่ดีของเกษตรกรจะเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตดังกล่าว แต่ในบางครั้งอาจพบว่ามี การต่อต้าน เนื่องจากไม่เห็นด้วย หรือไม่ยอมรับต่อ

การปลูกพืชในรูปแบบเกษตรอินทรีย์นี้ หรืออาจเนื่องมาจากการเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์หรือกระบวนการหรือมองไม่เห็นความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่เป็นที่ยอมรับ หรือไม่ตรงกับทัศนคติของเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ

ปัจจุบันตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีเกษตรกรที่รวมกลุ่มกันทำการปลูกพืชอินทรีย์ จำนวน 9 ราย เท่านั้น (สำนักงานเกษตรอำเภอสันทราย, 2550) จากเกษตรกรของตำบลทั้งหมด จำนวน 1,544 ครัวเรือน ดังนั้น การปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มนี้ จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่งว่าทำไมเกษตรกรกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มนี้ จึงตัดสินใจทำการปลูกพืชอินทรีย์ ทั้ง ๆ ที่เกษตรกรส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน และในตำบลไม่เข้าร่วมกลุ่มหรือไม่ทำการปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์ และด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยอยากทราบว่าทำไมเกษตรกรจึงตัดสินใจปลูกพืชอินทรีย์ รวมไปถึงปัจจัยทางด้านทัศนคติและแรงจูงใจส่งผลต่อการตัดสินใจต่อการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรหรือไม่ อย่างไร และเกษตรกรมีทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์เป็นอย่างไรและแรงจูงใจของเกษตรกรได้มาจากแหล่งใดบ้าง

การศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการสำรวจทัศนคติและแรงจูงใจของกลุ่มเกษตรกรที่ทำการปลูกพืชอินทรีย์ ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการปลูกพืชอินทรีย์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างทัศนคติและแรงจูงใจที่ดี ในการพัฒนาระบบการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนั้นผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาถึงทัศนคติและแรงจูงใจของเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
2. เพื่อทราบแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่โดยเลือกศึกษาเฉพาะเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใน ต.แม่แฝก อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

นิยามศัพท์

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่ปลูกพืชอินทรีย์ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปลูกพืชอินทรีย์ ความรู้สึกหรือปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อการรับรู้ เรียนรู้เรื่องการปลูกพืชอินทรีย์ และแนวโน้มที่บุคคลจะทำการปลูกพืชแบบอินทรีย์ ซึ่งสามารถประเมินค่าออกมาเป็นบวกหรือเป็นลบ (วันเพ็ญ ชัยกิจมงคล, 2544)

แรงจูงใจ หมายถึง สิ่งจูงใจให้เกษตรกรอยากได้ หรือต้องการที่จะได้รับการตอบสนอง ซึ่งเป็นพลังที่กระตุ้นหรือผลักดันให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจตัดสินใจทำการปลูกพืชอินทรีย์ (สุภาพรรณ คงคา, 2548)

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการทบทวนเอกสาร แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวความคิดเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ แรงจูงใจและงานวิจัยของผู้ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและแรงจูงใจของเกษตรกร ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกษตรอินทรีย์

แนวคิดเกษตรอินทรีย์ เกิดจากแนวความคิดของนักวิทยาศาสตร์ด้านการเกษตร 2 คน คือ Sir Aibert Howard และ F.H. Kling ทั้งสองคนได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษาระบบเกษตรกรรมแบบพื้นเมืองของประเทศตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน จีน เกาหลี ญี่ปุ่น และอินเดีย ซึ่ง Howard, 1940 (อ้างใน รุ่งเรือง ลาตบัวขาว, 2545) ได้เขียนหลักการของเกษตรกรรมแบบอินทรีย์ ไว้ 7 ข้อ คือ

1. สุขภาพที่ดีเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตที่อุบัติขึ้นบนโลก
2. สุขภาพที่ดีตามกฎหมายข้อที่ 1 ใช้กับทั้งดิน พืช สัตว์และมนุษย์ โดยสุขภาพที่ดีของทุก ๆ สิ่งดังกล่าวจะเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์คู่จตุรัสโซ่เส้นเดียวกัน
3. ความอ่อนแอและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับห่วงโซ่แรก คือ ดิน และจะส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อื่นที่อยู่ในระดับสูงกว่า จนกระทั่งถึงมนุษย์ที่ยืนอยู่บนสุดของห่วงโซ่แห่งความสัมพันธ์
4. ปัญหาการระบาดของโรคและแมลงทั้งการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในระบบเกษตรสมัยใหม่นั้นคือ ปัญหาในช่วงห่วงโซ่ที่ 2 และ 3 (พืช-สัตว์)
5. ปัญหาเรื่องสุขภาพของคนในสังคมสมัยใหม่ เป็นผลต่อเนื่องมาจากปัญหาความล้มเหลวที่เกิดขึ้นในห่วงโซ่ที่ 2 และ 3
6. สุขภาพที่ไม่ดีของพืช สัตว์ และมนุษย์เป็นผลต่อเนื่องมาจากสุขภาพที่ไม่ดีของดินซึ่งเป็นรากฐานของทุก ๆ สิ่ง การแก้ปัญหาสุขภาพโดยการพัฒนาและวิธีการรักษาโรคไม่อาจทำให้สุขภาพดีขึ้นได้ ถ้าละเลยความอุดมสมบูรณ์ของดิน

7. การปรับเปลี่ยนการพัฒนาที่เป็นอยู่ให้ถูกต้องมีใช้เรื่องยาก เพียงแต่เราต้องสำนึกในปัญหาที่เกิดขึ้น ขอมรับกฎและบทบาทอันซับซ้อนของธรรมชาติ โดยการคืนทุกสิ่งจากการใช้ประโยชน์ให้กลับคืนสู่ผืนดิน ผสมผสานการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์และไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการรบกวนต่อกระบวนการสะสมธาตุอาหารที่ดำเนินการโดยสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ ซึ่งอาศัยอยู่ในดิน

นอกจากนี้ยังมีหลักการจัดการเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (อำนวยการ รุ่งเรือง ลาดบัวขาว, 2545) ดังนี้

1. หลีกเลี่ยงการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และมีแผนการชัดเจนในการจัดการไร่นาเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต
2. ส่งเสริมการแพร่ขยายชนิดของแมลงที่มีประโยชน์ (ตัวห้ำ ตัวเบียน) เพื่อลดปัญหาการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช
3. เกษตรกรต้องพยายามอย่างเต็มที่ในการป้องกันและ หลีกเลี่ยงการปนเปื้อนของสารเคมีและสารมลพิษอันตรายจากภายนอก
4. หลีกเลี่ยงการปลูกพืชนอกฤดู
5. เลือกใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น มีความต้านทานต่อโรคและแมลง
6. ปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักและปุ๋ยพืชสดอย่างต่อเนื่อง ให้สม่ำเสมอ และมีการหมุนเวียนใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
7. ควรมีการพัฒนากระบวนการผลิตที่พึ่งพาตนเองในเรื่องของอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารภายในฟาร์ม

จะเห็นได้ว่าเกษตรกรรมอินทรีย์ไม่ใช่สารเคมีในการผลิต ไม่ว่าจะเป็นการบำรุงดินหรือการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช อีกทั้งไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการผลิตเพียงอย่างเดียว แต่มองเป็นภาพองค์รวมคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมมีระบบการผลิตที่หลากหลาย ส่งเสริมให้เกษตรกรและผู้บริโภคมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยที่ยังคงมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ดี

ทฤษฎีทัศนคติ

ทัศนคติเป็นตัวแปรตัวหนึ่งในศูนย์สังการของกระบวนการตัดสินใจของบุคคล ทัศนคติเกิดจากการมีการปฏิบัติต่อกัน (Interaction) ของบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่น คำจำกัดความและคำอธิบายของนักวิชาการหลายคนได้แยกแยะออกเป็นหลายอย่าง และมีการขัดแย้งกันในด้านความเห็นซึ่งก็ยังหาข้อยุติไม่ได้

1. ความหมายของทัศนคติ Mowen, John C. and Minor, Michael (1995) ได้ให้คำนิยามของทัศนคติไว้ว่าเป็น “แกนกลางของความรู้สึกชอบและไม่ชอบของบุคคล กลุ่ม สถานการณ์ สิ่งของ และความคิดเห็นที่เรามองไม่เห็น” จากคำนิยามนี้จะเห็นได้ว่าทัศนคติในความคิดของคนไทย คือ “ใจ” นั่นเอง เพราะความรู้สึกดังกล่าวแสดงแนวโน้มที่จะก่อปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

นอกจากนี้ Shiffman และ Kanuk (1944) กล่าวว่า ทัศนคติ (Attitude) หมายถึงความโน้มเอียงที่บุคคลเรียนรู้เพื่อให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะที่พึงพอใจที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยทัศนคติของบุคคลจะสะท้อนมุมมองที่เขามีต่อสภาพแวดล้อม ขณะเดียวกันทัศนคติก็จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคล ซึ่งเราสามารถสรุปได้ว่าทัศนคติของบุคคลมีลักษณะ ดังนี้

ทัศนคติเป็นความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ทัศนคติเป็นเรื่องของสิ่งที่สะสมอยู่ในความคิดของบุคคล

ทัศนคติค่อนข้างคงที่และไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ

และ Allport (1985) มองทัศนคติว่า “เป็นแนวโน้มที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งใดหรือประเภทของสิ่งใด ๆ ในลักษณะของความมั่นคงของวิถีทางของความชอบหรือความไม่ชอบ” ซึ่งความหมายดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับ ฐิต, 1973 (อ้างใน เสาวภา พรหมสุข, 2545) กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจจะเป็นการเข้าหาหรือต่อต้านสภาพการณ์บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใด ๆ เช่น รักเกลียดกลัว หรือไม่พอใจต่อสิ่งนั้น ๆ และทัศนคติ เป็นความรู้สึกและท่าทีของคนเราที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นความรู้สึกในทางชอบ ไม่ชอบและมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นตามความรู้สึกดังกล่าว ทัศนคติเป็นการกำหนดท่าทีที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นแนวโน้มที่แน่นอนที่จะตอบสนองต่อสิ่งทั้งหลาย และในชกาธิป เกียรติคุริยกุล (2544) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล เป็นลักษณะของการจัดระเบียบแนวความคิด ความเชื่อ อุปนิสัย และสิ่งจูงใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอ

เพราะว่าทุกคนต้องประเมินทุกสิ่งทุกอย่างที่เข้ามาสัมผัสอยู่ตลอดเวลา จึงต้องมีการจัดระเบียบของแนวความคิดและความเชื่อว่าจะมีทิศทางไปทางใดบ้าง เช่น ดีและไม่ดี ชอบและไม่ชอบ พอใจและไม่พอใจ สนใจและไม่สนใจ เป็นต้น

2. องค์ประกอบต่าง ๆ ของทัศนคติ (Components of Attitude) เป็นที่ยอมรับกันว่าทัศนคตินี้มีองค์ประกอบต่าง ๆ อยู่ 3 ส่วน ส่วนแรกเรียกว่า Cognitive เป็นอาการทางวัตถุที่ทัศนคติเข้าไปเกี่ยวข้องและได้รับการนึกเห็นภาพพจน์ ส่วนที่สองเรียกว่า Affective เป็นความรู้สึกของการชอบและไม่ชอบ ส่วนที่สามเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral) เป็นแนวโน้มที่จะมีการปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่คนเรามีทัศนคติเกี่ยวข้องในสิ่งนั้น

Jenkins, John R. G. (1972) ได้สนับสนุนเรื่องนี้โดยกล่าวว่านักเขียนหลายท่านได้ยอมรับกันว่าทัศนคตินั้นจะเป็นแนวความคิดที่มีประโยชน์มากและประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ซึ่งประกอบด้วย 1. องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Element) 2. องค์ประกอบทางด้านความชอบหรืออารมณ์หรือความรู้สึก (Affective Element) 3. องค์ประกอบเกี่ยวกับความตั้งใจก่อพฤติกรรม (Behavioral Element) ทั้งสามองค์ประกอบซึ่งเป็นแนวความคิดดั้งเดิมเกี่ยวกับทัศนคตินี้ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปเนื่องจากว่าง่ายที่จะเข้าใจ นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าว ในอุดมคติแล้วทั้งสามองค์ประกอบดังกล่าวนี้จะต้องอยู่ในสภาพที่สมดุลหรือที่เราเรียกว่า “Homeostasis” เมื่อมีความสมดุลเกิดขึ้นความรู้ความเข้าใจของบุคคลและแนวโน้มของพฤติกรรมจะสอดคล้องซึ่งกันและกัน ถ้าไม่สมดุลก็จะเกิดการขัดแย้งกันขึ้น

ซึ่งในการศึกษาส่วนประกอบของทัศนคติใน ชกาธิป เกียรติคุริยกุล (2544) สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) เป็นส่วนที่แสดงถึงความรู้ (Knowledge) การรับรู้ (Perception) และความเชื่อ (Beliefs) ที่บุคคลมีต่อความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนของความรู้เป็นส่วนประกอบแรก ซึ่งก็คือความรู้และการรับรู้ที่ได้รับผสมกับประสบการณ์และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหลายแหล่งข้อมูล ความรู้และผลกระทบท่อการรับรู้นี้จะกำหนดความเชื่อถือ ซึ่งหมายถึงสภาพด้านจิตใจที่สะท้อนความรู้เฉพาะอย่างของบุคคลและการประเมินเกี่ยวกับความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2. ความชอบ (Affective) เป็นส่วนที่สะท้อนถึงอารมณ์ (Emotion) หรือความรู้สึก (Feeling) ของบุคคลที่มีต่อความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สภาพอารมณ์จะสามารถเพิ่มประสบการณ์ด้านบวก (Positive) หรือ ด้านลบ (Negative) ของบุคคล ซึ่งประสบการณ์จะมีผลกระทบด้านจิตใจ

วิธีปฏิบัติที่ใช้วัดผลอาศัยเกณฑ์การให้คะแนนความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ดีหรือไม่ดี เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งความรู้สึกนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก ไม่เหมือนกับความเป็นจริง (Facts) ต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าถ้ามีเหตุผลเพียงพอ

3. องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavior) เป็นส่วนที่สะท้อนถึงความน่าจะเป็นหรือแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดปฏิกิริยา หรือความตั้งใจก่อพฤติกรรมด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งต่อทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือ พร้อมทั้งจะสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ หรือในทางทำลาย ขัดขวาง ต่อผู้เป็นต้น

3. โครงสร้างของทัศนคติ (Attitude Organization)

ทัศนคติมิได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีโครงสร้างสลับซับซ้อนและมีแนวโน้มที่จะรักษาภาวะที่สมดุลในความรู้สึกนึกคิด และจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลงต่ออิทธิพลชนิดต่าง ๆ นอกจากนั้นองค์ประกอบภายใน (Affective, Cognitive และ Behavioral Dimensions) ก็เป็นไปอย่างสมดุลเช่นกัน มนุษย์จะมีสิ่งจูงใจหลักเพื่อที่จะรักษาความสอดคล้องต้องกันและยังมีความสามารถจำนวนหนึ่งที่จะกลั่นกรองสิ่งที่จะทำให้เกิดความไม่สมดุลออกไป

ความสมดุลภายใน (Internal Consistency) M. J. Rosenberg กล่าวว่าบุคคลส่วนมากไม่สามารถทนต่อความไม่สมดุลหรือไม่สอดคล้องระหว่างองค์ประกอบทางด้าน Affective กับ Cognitive ได้ เมื่อองค์ประกอบทั้งสองนี้เกิดความสอดคล้องสมดุลกัน ทัศนคติก็จะอยู่ในภาวะที่มั่นคง (Stable) และจะดำรงอยู่เช่นนั้นเป็นระยะเวลานาน แต่ถ้าไม่เกิดสภาพสอดคล้องสมดุลทัศนคติก็จะอยู่ในภาวะตรงกันข้าม นอกจากนั้นถ้าเกิดสภาพไม่สอดคล้องสมดุลขึ้นมนุษย์เราก็มีจิตจำกัดแห่งความอดทนสำหรับความไม่สอดคล้องสมดุล ถ้าเกินจากจิตจำกัดดังกล่าวจะต้องมีการปรับปรุง (Reorganization) ทัศนคติใหม่จนกระทั่งเกิดการสมดุลขึ้นโดย

1. ทำการขจัดตัวกระตุ้นที่ผ่านเข้ามาสู่ทักษะ ถ้าตัวกระตุ้นนั้นก่อพฤติการณ์ว่าจะทำให้เกิดความไม่สอดคล้องสมดุลในทัศนคตินั้น

2. ทำการแยกทัศนคติเป็นส่วนหรือแบ่งทัศนคติออกไปเพื่อแยกองค์ประกอบ Affective หรือ Cognitive ที่ไม่สมดุลออกไปพิจารณาทีละส่วน

3. หาวิธีทางแก้ไขเพื่อที่จะให้มีทัศนคติใหม่ที่มีความมั่นคงภายในเกิดขึ้นในความรู้สึกนึกคิด

โครงสร้างของทัศนคติกับทัศนคติอื่น (Interattitude Structure)

บุคคลแต่ละคนมีค่านิยมและความผูกพันในสังคมซึ่งสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัตถุประสงค์ส่วนตัวมาก แต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญมากต่อทัศนคติ ทำให้ทัศนคติรวมตัว

กันและคงอยู่ได้ในเวลาเดียวกันก็จะส่งผลกระทบต่อแนวความคิดของตัวบุคคลเกี่ยวกับตัวเอง

ทัศนคติมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับแนวความคิดเกี่ยวกับตนเองและค่านิยม และเราเรียกว่าเป็นทัศนคติที่มีการรวมตัวกันหลายทัศนคติจนเป็นจุดมุ่งอยู่จุดเดียว ซึ่งจะมีแนวโน้มที่จะรวมส่วนประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน องค์ประกอบใดเปลี่ยนแปลงก็จะกระทบกระเทือน องค์ประกอบอื่นด้วย อาจกล่าวได้ว่าบุคคลพยายามรักษาความสมดุลในโครงสร้างของทัศนคติ และทำให้การเปลี่ยนแปลงทัศนคติอาจเป็นสิ่งลำบากยากยิ่งตราบที่ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งฝังแน่นในข่ายประสานของทัศนคติต่าง ๆ (A Larger Latticework of Attitudes) และในขณะเดียวกันบุคคลมีข่าวสารที่เก็บรักษาไว้ในความทรงจำจำนวนหนึ่งเกี่ยวกับสิ่งดังกล่าว วัตถุประสงค์ส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้และการรวมจุดศูนย์กลางทางความนึกคิด จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงการฝังแน่นสนิทของทัศนคติ การที่จะพยายามเปลี่ยนแปลงทัศนคติจะต้องคำนึงด้วยว่าทัศนคติผูกพันกับทัศนคติอื่น ๆ ในระบบด้วย ทัศนคติดังกล่าวมิได้อยู่ว่างเปล่าหรือหายไป ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงสิ่งอื่นที่มาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็ต้องเข้ามาแทนที่เพื่อเสริมสร้างให้เกิดความสมดุลในความรู้สึคนึกคิดต่อไปดังเดิม

ความพยายามของบุคคลที่จะรักษาความสมดุลและต่อต้านการเปลี่ยนแปลงลดลงมาก ถ้าข่ายประสานของทัศนคติต่าง ๆ นั้นมิได้ผูกพันอยู่กับแนวความคิดเกี่ยวกับตัวเอง ค่านิยม และส่วนต่าง ๆ ที่เป็นจุดรวมที่สำคัญในสมองของบุคคล

4. หน้าที่ของทัศนคติ (Attitude function)

แต่เดิมทัศนคติได้รับการพิจารณาว่าได้ทำหน้าที่สำคัญ 4 หน้าที่ คือ 1) adjustment 2) ego defensive 3) value expressive และ 4) knowledge

การปรับตัว (Adjustment) ทัศนคติเปรียบเสมือนทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ หรือเพื่อหลีกเลี่ยงเป้าหมายที่ไม่ต้องการ ทัศนคติของเขาในที่นี้ทำหน้าที่สร้างหรือแนะแนวทางให้เขาพยายามที่จะแสวงหาความพอใจให้มากที่สุด

ป้องกันตน (Ego defensive) เป็นหน้าที่อันเกิดจากความต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองบุคลิกภาพของบุคคล หรือหลีกเลี่ยงอันตรายอันเกิดแก่ร่างกายและจิตใจ หลีกเลี่ยงการเสียหน้าหรือถูกเย้ยหยัน ป้องกันการสูญเสียชื่อเสียงหรือหาทางบรรเทาความวิตกกังวล

แสดงออกถึงค่านิยม (Value expressive) ทัศนคติที่ก่อตัวขึ้นนั้นเป็นการแสดงออกถึงค่านิยมที่ฝังจิตตัวบุคคล

ความรู้ (Knowledge) เรียกอีกอย่างหนึ่งคือหน้าที่ในการประเมินสิ่งต่าง (Object Appraisal Function) เป็นหน้าที่สุดท้าย คือทัศนคติช่วยให้เกิดเกณฑ์สำหรับใช้อ้างอิง (a frame of reference) เพื่อความเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เขาอาศัยอยู่ น้อยรายมากที่จะสามารถจัดการกับการแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ได้หมดทุกครั้งที่มีความต้องการเกิดขึ้นมา ดังนั้นเมื่อบุคคลมีความนิยมชมชอบในสิ่งใดก็จะสร้างความเคยชินที่เป็นกิจวัตรเอาไว้เพื่อช่วยความคิด และการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ

โดยปกติแล้วทัศนคติของบุคคลมักจะมี ความมั่นคงและเปลี่ยนแปลงได้ยาก ทัศนคติดังกล่าวสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นกับกระบวนการจัดการกับข่าวสารและพฤติกรรม อาจจะกล่าวได้ในขั้นต้นว่าการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในทัศนคติมักจะต้องตามด้วยการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของบุคคลเสมอ อย่างไรก็ตามเราไม่อาจสรุปโดยเด็ดขาดลงไปได้จนกว่าจะพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ในกระบวนการตัดสินใจของบุคคลอย่างละเอียดเสียก่อน

5. ประเภทของทัศนคติ

ทัศนคติแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ทัศนคติเชิงบวก (Positive Attitude) ทัศนคติเชิงลบ (Negative Attitude) และทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นซึ่งทัศนคติเชิงบวกจะก่อให้เกิดผลในการปฏิบัติเชิงบวก และทัศนคติในเชิงลบ จะก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในเชิงลบ เราจะเห็นได้ว่า การสร้างทัศนคติที่ดีย่อมก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีด้วยเช่นกัน

1. ทัศนคติเชิงบวกหรือที่ดี เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออกถึงความรู้สึกอารมณ์จากสภาพจิตใจ ได้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง รวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน การดำเนินการขององค์กรและอื่น ๆ

2. ทัศนคติเชิงลบหรือไม่ดี คือ ทัศนคติที่สร้างความรู้สึกลงไปใน การเสื่อมเสีย ไม่ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลง ระแวง สงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงาน องค์กร สถาบันและการดำเนินการขององค์กรและอื่น ๆ

3. ทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์กรและอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง (มยุร บุญยะรัตน์, 2545)

ทัศนคติของบุคคลไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ แต่ทัศนคติไม่ว่าทางบวกหรือทางลบจะเกิดขึ้นเมื่อมีสาเหตุ

6. ปัจจัยที่ทำให้ทัศนคติเกิดขึ้น ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคตินี้

1. ประสบการณ์ในอดีต ทัศนคติอาจเกิดจากประสบการณ์ตรงจากการเคยใช้หรือทดลองใช้ เช่นผู้บริโภคที่มีทัศนคติที่ดีต่อภัตตาคารแห่งหนึ่งก็จะกลับไปใช้บริการอีกเสมอ หรือผู้บริโภคใช้สินค้าแล้วไม่ชอบก็จะมีทัศนคติในทางลบต่อสินค้านั้น หรือสินค้าประเภทนั้น เป็นต้น

2. อิทธิพลจากครอบครัวและเพื่อน ทัศนคตินี้จะได้รับอิทธิพลจากภายนอก จากครอบครัว เพื่อน โดยจะให้ข้อมูลข่าวสาร ทำให้สามารถสร้างทัศนคติได้

3. การตลาดทางตรง การใช้จดหมายตรง โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ก่อให้เกิดทัศนคติได้

4. การเปิดรับต่อสื่อมวลชน ขนาดของข่าวสาร แหล่งข้อมูลที่เข้ามาถึงทำให้ตัวบุคคลเก็บไปคิด และสร้างเป็นทัศนคติขึ้นมาได้ บางครั้งเราต้องคำนึงถึงลักษณะของข่าวสารด้วยทั้งด้านขนาด เพราะการให้ข้อมูลมากเกินไปอาจทำให้เกิดความเบื่อหน่าย จำไม่ได้ และปิดการรับข่าวสาร รวมถึงแหล่งที่มาของข้อมูลถ้ามาจากแหล่งเชื่อถือได้ ก็จะก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อข้อมูล และสินค้าที่อ้างอิงถึงข้อมูลนั้น

7. การวัดทัศนคติ

การวัดทัศนคติเป็นเรื่องที่ได้รับความสำคัญในการทำวิจัยมาช้านานเพราะถ้าทราบความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ได้แก่ ความต้องการ ความชอบหรือไม่ชอบ ความพอใจหรือไม่พอใจ ก็จะทำให้การทำงานของผู้บริหารได้รับความสำเร็จ เทคนิคที่ใช้ในการวัดทัศนคติ กระบวนการในการวัดทัศนคติจะเน้นที่การวัดความเชื่อ (Belief or cognitive component) และการวัดความรู้สึก (Feeling or affective component) ทัศนคติหรือแนวโน้มการแสดงออกของพฤติกรรมจะเป็นผลมาจากองค์ประกอบทั้งสองดังกล่าว โดยแบ่งวิธีการวัดทัศนคติใหญ่ ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ

1. วิธีการให้รายงานตนเอง (Self - report measure) ซึ่งหมายถึงการใช้แบบสอบถามหลายข้อวัดทัศนคติด้านใดด้านหนึ่ง ที่เรียกว่า มาตรฐานวัดทัศนคติ (attitude scales) มีอยู่หลายรูปแบบ เช่น การเขียนข้อความเชิงทัศนคติเป็นข้อ ๆ แล้วกำกับด้วยตัวเลือกให้ตอบ

2. วิธีการวัดพฤติกรรมภายใน (Covert measure) ซึ่งหมายถึง การสังเกตพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ชัดเจน เช่น การแสดงสีหน้า น้ำเสียง และภาษาร่างกายต่าง ๆ (การขมขื่น การสั่นศีรษะ การพยักหน้า เป็นต้น)

และในเสาวภา พรหมสุข (2545) พบว่านักวิชาการหาวิธีวัดทัศนคติโดยการสร้างเครื่องมือวัดขึ้นมาที่เรียกว่า สเกล (Scale) ซึ่งหมายความว่า เป็นวิธีที่สร้างเครื่องมือโดยใช้ประเด็นต่าง ๆ ของแต่ละเรื่องที่วัดมาชั่งน้ำหนัก และให้คะแนนว่าข้อไหนควรจะมีคะแนนมากน้อย

ต่างกันอย่างไร พอสร้างวิธีวัดเสร็จแล้วก็ตรวจสอบพิจารณาความเชื่อถือได้ (Validity) แล้วก็ใช้วัดทัศนคติ นั้น ๆ กับกลุ่มคนที่ต้องการศึกษาทัศนคติในเรื่องนั้น ๆ ของบุคคลแต่ละบุคคลจะเป็นอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับ คะแนนที่ได้รับ โดยทั่วไปเครื่องมือที่นิยมใช้วัดทัศนคติมีอยู่ 5 ชนิด คือ

1. การสัมภาษณ์ (Interview) หมายถึง การพูดคุยกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผู้สัมภาษณ์ ที่ที่ดีต้องฟังมากกว่าพูดเสียเองและต้องไม่เชื่อคนง่าย ต้องยึดตามแนววัตถุประสงค์ที่จะวัดและบันทึก ไว้ได้อย่างถูกต้อง การวัดทัศนคติโดยการสัมภาษณ์จะต้องสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ให้ดีเป็น มาตรฐาน ก่อนข้อคำถามแต่ละข้อ จะต้องกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบความรู้สึกต่อเป้าหมาย คติที่ผู้ทำการสัมภาษณ์ต้องการ ต้องเน้นความรู้สึกที่สามารถวัดทัศนคติได้ตรงเป้าหมาย ข้อคำถาม ควรถามคลุมทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อจะได้ใช้ประเมินเปรียบเทียบความรู้สึกที่แท้จริง

2. การสังเกต (Observation) คือ การเฝ้ามองดูสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างมีจุดมุ่งหมาย เครื่องมือสำคัญของการสังเกตก็คือตาและหูนั่นเอง การเฝ้าดูโดยการบันทึกในสมองจะทำให้ลืมน ง่ายขึ้น ข้อรายการ (Checklist) ที่จะใช้ในการสังเกตจึงควรเตรียมไว้ให้พร้อม การสังเกตที่ดีก็ต้อง มีการฝึกฝน จึงจะทำหน้าที่ได้ถูกต้องสมบูรณ์ ผู้สังเกตควรจะเป็นที่รับรู้และมีประสาทตาดี มิฉะนั้น แล้วจะทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน

3. การรายงาน (Self-report) หมายถึง การใช้เครื่องมือแบบนี้ต้องการให้ผู้ถูกสอบ แสดงข้อความ ข้อคำถาม หรือภาพ เป็นสิ่งเร้าเพื่อให้ผู้สอบแสดงความรู้สึกออกมาอย่าง ตรงไปตรงมานั่นเอง แบบทดสอบหรือมาตรวัดที่ถือว่าเป็นมาตรฐาน (Standard form) เป็นแนว การสร้างของเทอร์สโตน (Thurstone) กัดเมน (Guttman) ลิเกิต (Likert) และออสกู๊ด (Osgood) ส่วน การวัดทัศนคติแบบวัดตนเองยังมีวิธีออกแบบอื่น ๆ อีกมาก แต่ไม่ถือว่าเป็นรูปแบบมาตรฐานซึ่ง ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการสร้างหรือการวัดเป็นคราว ๆ ไป

4. เทคนิคการจินตนาการ (Physiological measurement) หมายถึง การวัดที่อาศัย เครื่องมือไฟฟ้าหรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงสภาพของร่างกาย เช่น การใช้ เครื่องกัลวานอมิเตอร์ชนิดหนึ่ง เพื่อวัดดูความต้านทานกระแสไฟฟ้าในผิวหนัง เมื่อคนเกิดการ เปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ส่วนผสมของสารเคมีต่าง ๆ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพปกติ เรียกว่ามีกระแสไฟฟ้าไหลสามารถเปลี่ยนแปลงขนาดได้ เครื่องมือวัดทางไฟฟ้าก็จะสามารถวัด ตรวจสอบเปรียบเทียบกับขณะที่ร่างกายอยู่ในสภาพปกติได้ เช่น เครื่องมือจับเท็จ

โดยสรุป จะเห็นว่าทัศนคติเป็นความคิดหรือความเชื่อที่อยู่ภายในจิตใจของ มนุษย์ ทัศนคติเกิดขึ้นกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่พบเห็นหรือได้ยินได้ฟัง แนวคิด ทฤษฎี หรือสถาบันที่เป็น นามธรรม เช่น ศาสนา ค่านิยม วัฒนธรรม เป็นต้น ทัศนคติเมื่อเกิดขึ้นมาแล้วจะดำรงอยู่ในช่วงเวลา

หนึ่งถ้ายังไม่มีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อหรือทัศนคตินั้น ๆ ทัศนคติจึงเป็นแนวโน้มที่จะทำให้มนุษย์เกิดการตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบ

ทฤษฎีแรงจูงใจ

แรงจูงใจเป็นการกำหนดทิศทางของการกระทำ แรงจูงใจไม่เพียงแต่มีรากฐานมาจากความต้องการ แต่แรงจูงใจยังเป็นตัวกำหนดทิศทางของการกระทำที่จะทำให้ความต้องการเหล่านั้นได้รับความพอใจด้วย นั่นคือ บุคคลจะได้รับการจูงใจไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งโดยเฉพาะเสมอ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายบางอย่างโดยเฉพาะด้วย แม้ว่าแรงจูงใจจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของพฤติกรรมแต่แรงจูงใจก็ไม่ได้กำหนดหรือให้ทิศทางไปในทิศทางเดียวกันตลอดเวลา

1. ความหมายของแรงจูงใจและการจูงใจ

Walters, C. Glenn (1978) กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่อยู่ภายในตัวของบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลต้องกระทำ หรือเคลื่อนไหว หรือมีพฤติกรรมในลักษณะที่เป้าหมายกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แรงจูงใจเป็นเหตุผลของการกระทำนั่นเองและใน David Loudon and Albert J. Deller Bitta (1988) แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะที่อยู่ภายในตัวของผูบริโภคที่เป็นพลังทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่มีเป้าหมายที่ได้เลือกไว้แล้ว ซึ่งมักจะเป็นเป้าหมายที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งจากความหมายนี้จะเห็นได้ว่า แรงจูงใจจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) เป็นกลไกที่ไปกระตุ้นพลังของร่างกายให้เกิดการกระทำ และ 2) เป็นแรงบังคับให้กับพลังของร่างกายที่จะกระทำอย่างมีทิศทาง

ซึ่งสอดคล้องกับ พล เหลืองรังษี (2546) ที่กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง พลังจิตที่อยู่ในตัวบุคคลซึ่งทำหน้าที่เร้าให้บุคคลนั้น ๆ กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมา พลังจิตนี้เกิดจากแรงกระตุ้นหรือสิ่งเร้าต่าง ๆ ภายในร่างกายหรือภายนอกร่างกาย สำหรับ การจูงใจ (Motivation) หรือสิ่งจูงใจ (Motives) หมายถึง พลังสิ่งกระตุ้น (Drive) ภายในแต่ละบุคคลซึ่งกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติ (Schiffman and Kanuk, 1994:663) จากความหมายนี้พลังสิ่งกระตุ้นจะประกอบด้วย พลังความตึงเครียด ซึ่งเกิดจากผลของความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการของบุคคลทั้งที่รู้สึกตัว และจิตใต้สำนึกจะพยายามลดความตึงเครียดโดยใช้พฤติกรรมที่คาดว่าจะสนองความต้องการของเขาและทำให้ผ่อนคลายความรู้สึกตึงเครียด จุดมุ่งหมายเฉพาะในการเลือกพฤติกรรมเป็นผลจากความคิดและการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล และ Walters, C. Glenn (1978) กล่าวว่าแรงจูงใจ หมายถึง แรงขับเคลื่อนที่มีมากและรุนแรง หรือมีความจำเป็นที่จะลดสภาวะความตึงเครียดที่มีอยู่ภายในตัวของมนุษย์

การจูงใจ เป็นการชักนำให้บุคคลก่อพฤติกรรมไปในทิศทางหนึ่ง การจูงใจอาจจะเป็นพฤติกรรมในจิตสำนึก หรือจิตใต้สำนึกก็ได้ แต่มันก็เป็นพลังผลักดันให้ผู้บริโภคก่อพฤติกรรมนั่นเอง พลังดังกล่าวนี้เราเรียกว่าสิ่งจูงใจ (Motives) แรงจูงใจนั้นจะมีการแสดงออกเป็นพฤติกรรมให้รับรู้ได้ ณ จุดนี้นักการตลาดสามารถที่จะกำหนดและปรับแรงจูงใจดังกล่าวได้ การจูงใจเป็นกลไกความคิดทางสรีระและจิตวิทยาที่มีความสลับซับซ้อน สิ่งจูงใจเป็นไปได้ทั้งจิตสำนึกหรือจิตใต้สำนึก และมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลโดยเริ่มต้นจากแรงผลักดันทางร่างกาย เช่น เกิดความหิวหรือต้องการแสวงหาความอบอุ่นไปจนถึง ความปรารถนาที่จะประดิษฐ์สิ่งที่ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

สิ่งจูงใจ มาจากคำว่า เคลื่อนไหว และสิ่งจูงใจก็คือบางสิ่งบางอย่างภายในตัวบุคคล ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เขาถือปฏิบัติ เคลื่อนไหว หรือประพฤติในลักษณะที่จะมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง สิ่งจูงใจจึงเป็นเหตุผลของการปฏิบัติการ ความพยายามที่จะสร้างความพอใจให้แก่ความต้องการ โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ก็คือพฤติกรรมที่ได้รับการจูงใจ สิ่งจูงใจทำหน้าที่บัญชาการระบบการปฏิบัติตอบของเราที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และเป็นสิ่งที่ทำหน้าที่ชี้แนะพฤติกรรมให้มุ่งไปสู่เป้าหมายโดยการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ

ลักษณะของการจูงใจมีประเด็นที่ต้องพิจารณาดังนี้

1. ความต้องการหรือความจำเป็น (Needs) ความแตกต่างที่รับรู้ระหว่างสภาพในอุดมคติและสภาพปัจจุบันซึ่งมีอิทธิพลเพียงพอที่จะกระตุ้นพฤติกรรม ความต้องการประกอบด้วย 2 ประการ คือ 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย ซึ่งเป็นความต้องการภายในร่างกาย ได้แก่ ความต้องการพื้นฐานต่าง ๆ และ 2) ความต้องการที่ความปรารถนา หรือความต้องการด้านจิตวิทยา เป็นความต้องการที่บุคคลเรียนรู้จากการตอบสนองต่อวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือว่าเป็นความต้องการทุติยภูมิ ซึ่งเป็นผลจากสภาพจิตใจและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

2. จุดมุ่งหมาย (Goals) เป็นผลจากพฤติกรรมจูงใจ ทุกพฤติกรรมของบุคคลจะมีจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่าง การเลือกจุดมุ่งหมายของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนตัว ลักษณะทางกายภาพ บรรทัดฐานและค่านิยม วัฒนธรรม ความสามารถเข้าถึงจุดมุ่งหมายในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม จุดมุ่งหมายอาจจะมุ่งทั้งด้านสังคมและมุ่งสนองความต้องการด้านร่างกายด้วยก็ได้

3. การจูงใจด้านบวกและด้านลบ (Positive and negative motivation) การจูงใจทาง การตลาดอาจทำได้ทั้งการสร้างควมพึงพอใจและสร้างความกลัว หรือความวิตกกังวล สิ่งกระตุ้นทางบวก คือ อิทธิพลสิ่งกระตุ้นด้านบวก(พึงพอใจ) ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง (Schiffman and Kanuk, 1944) สิ่งกระตุ้นกรณีนี้ถือว่าเป็นความจำเป็น ความต้องการและความปรารถนา เป็นจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความรู้สึกเกิดความต้องการและเกิดพฤติกรรมต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ส่วนสิ่งกระตุ้นทางด้านลบ คือ อิทธิพลหรือสิ่งกระตุ้นให้หลีกเลี่ยงหนีจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง (Schiffman and Kanuk, 1944) สิ่งกระตุ้นกรณีนี้ ประกอบด้วย ความกลัว หรือความไม่ชอบ

4. สิ่งจูงใจด้านเหตุผลและด้านอารมณ์ (Rational motives versus emotional motives) สิ่งจูงใจด้านเหตุผล คือ สิ่งจูงใจหรือจุดมุ่งหมายโดยถือเกณฑ์เศรษฐกิจ หรือใช้หลักเหตุผล เช่น ราคา ขนาด น้ำหนัก คุณภาพ การประหยัด เป็นต้น ส่วนการจูงใจด้านอารมณ์ คือ การเลือกจุดมุ่งหมายตามหลักเกณฑ์ความรู้สึกส่วนตัวหรือคุณประโยชน์ส่วนตัว เช่น ความต้องการเฉพาะบุคคล ความภาคภูมิใจ ความกลัว ความเป็นมิตร เป็นต้น

2. ความต้องการกับแรงจูงใจ

แรงจูงใจของผู้บริโภคมีรากฐานมาจากความต้องการ แรงจูงใจไม่สามารถเกิดขึ้นเองโดยลำพังได้และทุกแรงจูงใจจะต้องสอดคล้องกันกับความต้องการ ความต้องการเป็นเงื่อนไขได้ทั้งทางด้านกายภาพหรือด้านจิตใจที่เกิดขึ้นกับบุคคล และแรงจูงใจจะเป็นตัวขับเคลื่อนหรือเป็นสถานะของจิตใจที่นำไปสู่เงื่อนไขของความต้องการ

การจำแนกความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's need classification) Maslow (Glenview, Ill : Scott, Foresman & Co, 1971) มีการจำแนกความต้องการอยู่ 5 ประการด้วยกันซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความต้องการที่เป็นที่ยอมรับกันมากที่สุด มีรายละเอียด ดังนี้

ระดับ (1) ความต้องการทางกาย (Physiological Needs) อาจได้แก่ พวกร่างกาย เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นต้น เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการประเภทนี้แล้วจึงจะแสวงหาความต้องการระดับต่อไปตามลำดับ Maslow รู้สึกว่าความต้องการทางสรีระนี้สำคัญก่อนความต้องการประเภทอื่นทั้งหมด คนอดอาหารจะฝันและจดจำเรื่องอาหารเท่านั้น เรื่องรถยนต์อ่านตำราหรือสิ่งอื่นเป็นเรื่องที่หลัง ถ้าความต้องการระดับนี้ยังไม่ได้รับการตอบสนองเบื้องต้น สิ่งจูงใจอื่นก็ไม่ได้มีการตอบสนองด้วย

ระดับ (2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) เช่น หายจากความเจ็บปวด หายจากความกลัวภัย เป็นต้น การแสวงหาประกันภัย หลักทรัพย์รับประกันซ่อมสินค้า เป็นตัวอย่างที่ดี

ระดับ (3) ความต้องการความรัก และความรู้สึกว่าตนมีส่วนอยู่ด้วย (Love and belongingness needs) เป็นความต้องการทั่วไปเกี่ยวกับความรักอาจจะเป็นบุคคลภายในครอบครัว และผู้อื่น เช่น รัก มิตรภาพ และการยอมรับของกลุ่ม

ระดับ (4) ความต้องการได้รับการยกย่อง (Esteem needs) เช่น ความต้องการมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้อื่น ความเคารพนับถือ ความมีฐานะดีกว่าความสำเร็จ

ระดับ (5) ความต้องการที่จะสมปรารถนาในชีวิต (Self – Actualization) เป็นการพัฒนาเพื่อความสำเร็จของตนเอง และมีทุกอย่างที่มนุษย์สามารถมีได้ เป็นต้น

ความต้องการทั้ง 5 ระดับนี้ อาจเกิดต่อเนื่องกันได้ ระดับสูงบางครั้งเกิดขึ้นก่อนที่ความต้องการของระดับต่ำกว่าจะได้รับการตอบสนองโดยสมบูรณ์

สิ่งจูงใจทั้งหมดนั้นตั้งอยู่ในความต้องการ มันไม่อาจจะอยู่โดดเดี่ยวได้และสิ่งจูงใจแต่ละอย่างมีความต้องการผูกพันกับตัวมันอยู่ ความต้องการเป็นสถานการณ์ทางร่างกายหรือทางความนึกคิดซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคล และสิ่งจูงใจเป็นแรงผลักดันหรือสถานะของความนึกคิดที่มุ่งไปสู่สถานการณ์ดังกล่าว

3. ขั้นตอนแห่งการเกิดแรงจูงใจ

แรงจูงใจอาจมองเห็นหรืออาจถูกปิดบังไว้ การกระทำของคนนั้นยากที่จะหาคำตอบที่แท้จริงได้ว่ามาจากสาเหตุใด เช่น บุคคลนั้นไม่ทราบเกี่ยวกับแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของตน ฉะนั้นขั้นตอนแห่งการเกิดแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกัน 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นความต้องการ (Need stage) ความต้องการเป็นภาวะขาดความสมดุลที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลขาดสิ่งที่ทำให้ส่วนต่าง ๆ ภายในร่างกายดำเนินไปตามปกติ สิ่งที่เขาขาดนั้นอาจเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตอย่างมหันต์

2. ขั้นแรงขับ (Driven Stage) ความต้องการในขั้นนี้กระตุ้นให้เกิดแรงขับภายใน คือเมื่อเกิดความต้องการแล้วบุคคลจะนั่งเฉยอยู่ไม่ได้ อาจมีความกระวนกระวายอยู่ไม่สุขภาวะที่บุคคลมีความกระวนกระวายอยู่ไม่สุข มีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับความต้องการด้วย

3. ขั้นพฤติกรรม (Behavior Stage) เมื่อเกิดความกระวนกระวายขึ้น ความกระวนกระวายจะผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรม แรงขับจะเป็นพลังให้แสดงพฤติกรรมได้รุนแรงหรือมากน้อยต่างกัน

4. ขั้นลดแรงขับ (Drive Reduction Stage) เป็นขั้นสุดท้าย คือ แรงขับจะลดลงภายหลังการเกิดพฤติกรรมที่ตอบสนองความต้องการแล้ว (ประเสริฐ คำแสน, 2544)

4. การจำแนกประเภทของแรงจูงใจ (Classification of motives)

แรงจูงใจสามารถจำแนกประเภทได้หลายวิธีแต่วิธีที่มีความสำคัญมาก ได้แก่ การจำแนกประเภทของแรงจูงใจออกเป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

1) แรงจูงใจทั่วไป (Generic motives) ปกติจะหมายถึง แรงจูงใจที่มีพื้นฐานมาจาก ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ การต่อสู้เพื่อการดำรงชีวิต ความภาคภูมิใจ ความสามารถเข้าสังคมได้ ความอยากรู้อยากเห็น ความกลัว และการปกป้องตัวเอง เป็นต้น

2) แรงจูงใจด้านกายภาพ (Physiological motives) หรือ แรงจูงใจทางด้านจิตวิทยา (Psychological motives) แรงจูงใจด้านกายภาพ จะเป็นแรงจูงใจที่เกี่ยวกับการทำหน้าที่พื้นฐานของ ร่างกายด้านกายภาพ เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ การทำงานและความสุขสบายทางร่างกาย เป็นต้น แรงจูงใจทางด้านจิตวิทยา (Psychological motives) คือ แรงจูงใจทั้งหลาย ที่อยู่ในจิตใจ เช่น ความปลอดภัย ความรัก การบรรลุความปรารถนา ความภาคภูมิใจ การสร้างชื่อเสียงให้กับตัวเอง การแสวงหาสถานภาพ การเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ๆ ความสุข ความเศร้า และการมีอำนาจ เป็นต้น

3) แรงจูงใจที่รีบด่วน (Urgency motives) เป็นการจับประเภทของแรงจูงใจที่พิจารณา ในแง่ของการที่ต้องตอบสนองทันทีทันใด หรือสามารถเลื่อนการตอบสนองออกไปไม่ได้ โดย แรงจูงใจที่รีบด่วนเป็นแรงจูงใจที่ต้องการมีการตอบสนองในทันทีคอยไม่ได้ เราไม่อาจจะระบุชนิด แรงจูงใจที่เป็นแบบรีบด่วนได้ เพราะขึ้นอยู่กับบุคคลแต่ละคนที่แตกต่างกันในช่วงระยะเวลาของ บุคคลแต่ละคนที่ต่างกัน

4) แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary motives) และแรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary motives) แรงจูงใจปฐมภูมิ เป็นการจำแนกประเภทของแรงจูงใจที่ขึ้นกับลักษณะของความเป็นหลัก โดยแรงจูงใจปฐมภูมิจะเป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการยังชีพของ บุคคล

แรงจูงใจทุติยภูมิ เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการด้านสังคมและด้านจิตวิทยา โดยปกติแล้ว แรงจูงใจทุติยภูมิจะเริ่มมีความสำคัญได้ก็ต่อเมื่อแรงจูงใจนี้เกี่ยวกับความต้องการปฐม ภูมิได้รับการตอบสนองให้เป็นที่พอใจแล้วเท่านั้น นั่นคือแรงจูงใจทุติยภูมิจะเป็นแรงจูงใจที่ต่อ เนื่องมาจากแรงจูงใจปฐมภูมิ

5) แรงจูงใจที่รู้ตัวและแรงจูงใจที่ไม่รู้ตัว (Conscious and unconscious motives) เป็น การจำแนกแรงจูงใจวิธีหนึ่งที่คำนึงถึงสถานะของความรู้สึกตัวในการกระทำหรือไม่ บุคคลส่วน น้อยที่จะรู้สึกตัวถึงแรงจูงใจของตนทำให้การวิจัยการจูงใจเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก โดยทั่วไปความ ต้องการที่มีอยู่ของบุคคลมักจะเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจหลายชนิด

แรงจูงใจยังสามารถแบ่งตามที่มาของแรงจูง เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. แรงจูงใจทางสรีระวิทยา (Physiological motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของร่างกายทั้งหมด ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลมีชีวิตอยู่รอดเป็นความจำเป็นตาม

ธรรมชาติของมนุษย์ ได้แก่ ความหิว ความกระหาย การนอนหลับ การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ความเหนื่อยล้า เป็นต้น

2. แรงจูงใจทางจิตวิทยา (Psychological motives) เป็นแรงจูงใจที่ช่วยทำให้คนมีสุขภาพจิตดี ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความต้องการความรัก ความเอาใจใส่ใกล้ชิดจากผู้อื่น

3. แรงจูงใจทางสังคม (Social motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ แรงจูงใจชนิดนี้มักเกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลและเป้าหมายของแรงจูงใจชนิดนี้มีความสัมพันธ์กับการแสดงปฏิกิริยาของบุคคลอื่นที่มีต่อบุคคลนั้น

แรงจูงใจทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนเรา ได้แก่

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motives) เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดีและประสบความสำเร็จ

2. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliative motive) เป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ต้องการความเอาใจใส่ ความรักจากบุคคลอื่น และต้องการมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ

3. แรงจูงใจต่อความนับถือตนเอง (Self - esteem) เป็นแรงจูงใจที่บุคคลปรารถนาเป็นที่ยอมรับยกย่อง มีชื่อเสียงเกียรติยศในสังคม ซึ่งจะนำมาซึ่งความนับถือตนเอง

ประเภทของแรงจูงใจตามลักษณะของการแสดงออกทางพฤติกรรม

แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) เป็นสภาวะที่บุคคลต้องการที่จะกระทำหรือเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างด้วยตนเอง ไม่ต้องอาศัยการชักจูงจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น การเรียนเพื่อต้องการความรู้ ทำงานเพราะต้องการความสนุกและความชำนาญ ซึ่งความต้องการหรือให้ความสนใจพิเศษ ตลอดจนความรู้สึกรักใคร่หรือทัศนคติของแต่ละบุคคลจะผลักดันให้บุคคลสร้างพฤติกรรมขึ้น ซึ่งได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจ ความรัก ความศรัทธา เป็นต้น

2. การจูงใจภายนอก (Extrinsic motivation) เป็นสภาวะที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น สิ่งของหรือเกียรติยศ เงินเดือน ปริญาบัตร ความก้าวหน้า คำชมเชย การแข่งขัน การติเตียน ทำให้บุคคลมองเห็นเป้าหมาย จึงเร้าให้บุคคลเกิดความต้องการและแสดงพฤติกรรมมุ่งสู่เป้าหมายนั้น

สิ่งจูงใจทางจิตวิทยาของ W. J. McGuire W. J. McGuire ได้สร้างระบบการจำแนกสิ่งจูงใจขึ้น ดังนี้

1. ความต้องการสอดคล้องกับผู้อื่น ความปรารถนาเบื้องต้นของบุคคลก็คือ การที่องค์ประกอบของ “ตัวเขาเอง” มีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน นั่นก็คือ ทัศนคติ พฤติกรรม ความ

คิดเห็น ภาพพจน์ของตัวเอง การมองคนอื่น ฯลฯ ต่างก็มีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน นักการตลาดใช้ประโยชน์จากความต้องการชนิดนี้ เช่น ความต้องการส่วนผสมทางการตลาดที่สอดคล้องต้องกัน หากไม่สอดคล้องอาจเป็นต้นเหตุให้ผู้บริโภคปฏิเสธที่จะซื้อสินค้าก็ได้

2. ความต้องการที่จะให้เหตุผลกับสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งจูงใจ “ชุดหนึ่ง” ที่เกี่ยวกับความต้องการของเราที่จะกำหนดว่า “ใครหรืออะไร” เป็นต้นเหตุให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นแก่เรา เราให้เหตุผลถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดผลดีหรือไม่ดีให้กับตนเองอย่างไรหรือผู้อื่นอย่างไร

3. ความต้องการจำแนกพวกข่าวสารและประสบการณ์ เรามีความต้องการที่จะจัดพวกและจัดหมวดหมู่ข่าวสาร มีการจัดหมวดหมู่ของประสบการณ์ การจัดพวกและจัดหมวดหมู่ดังกล่าวทำให้ข่าวสารเกิด “มีความหมาย” ขึ้นและทำให้เราจัดการกับข่าวสารปริมาณมากมายที่เราประสบอยู่ทุกวันได้

4. ความต้องการใช้สัญลักษณ์ เป็นสิ่งจูงใจที่สะท้อนให้เห็นความต้องการใช้สัญลักษณ์ที่จะทำให้เราสามารถวินิจฉัยสิ่งซึ่งเรารู้สึกและรับรู้ได้ มีการสร้างความประทับใจ ความรู้สึกและทัศนคติขึ้นในใจ โดยการพิจารณาจากพฤติกรรมของเราและจากพฤติกรรมของผู้อื่น แล้วจึงสรุปวินิจฉัยว่าเรารู้สึกและคิดอย่างไร

5. ความต้องการอิสระ ความต้องการอิสระและปกครองตัวเองเป็นลักษณะหนึ่งของวัฒนธรรมเรามากได้รับการสั่งสอนอบรมจากพ่อแม่ครูบาอาจารย์ให้แสดงออกและแสวงหาความต้องการนี้

6. ความต้องการสิ่งใหม่ ๆ คนเราแสวงหาความหลากหลายและแสวงหาความแตกต่าง ความต้องการสิ่งใหม่ ๆ มัก ขึ้น ๆ ลง ๆ และมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อวันเวลาเปลี่ยนไป นั่นก็คือบุคคลที่ผจญกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอมักเบื่อและต้องการความมั่นคง โดยที่บุคคลในสิ่งแวดล้อมที่ถาวรกลับเบื่อและต้องการเปลี่ยนแปลง

7. ความต้องการแสดงตนเองต่อผู้อื่น สิ่งจูงใจชนิดนี้แสดงออกถึงความเป็นตัวเราต่อผู้อื่น เรารู้สึกว่าเราต้องการให้ผู้อื่นรู้จักจากปฏิกิริยาของเราว่าเราคือใครและเราเป็นอะไร

8. ความต้องการป้องกันตน เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญอย่างหนึ่ง เมื่อความรู้สึกของเราถูกคุกคามเราต้องการให้มีการป้องกันตนขึ้นเราจะถูกจูงใจให้ปกป้องคุ้มครองภาพพจน์ของตนเอง (Self - Concept)

9. ความต้องการรักษาประโยชน์ของคน เป็นความต้องการที่สะท้อนให้เห็นความต้องการที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การเพิ่มพูนศักดิ์ศรีของเขาเท่า ๆ กับศักดิ์ศรีที่มีในสายตาของคนอื่นบุคคลที่มีความต้องการชนิดนี้

10. ความต้องการรางวัล เรามักจะถูกจูงใจให้ก่อปฏิกริยาในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เพราะเราได้รับรางวัลให้กระทำเช่นนั้น

11. ความต้องการผูกพัน เป็นความต้องการที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์กับผู้อื่นใน รูปการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและการทำให้เกิดความพอใจกับผู้อื่นด้วย

12. ความต้องการเลียนแบบ เป็นแนวโน้มที่จะอิงพฤติกรรมกับพฤติกรรมของ บุคคลอื่น การเลียนแบบเป็นหนทางที่เด็ก ๆ เรียนรู้ที่จะกลายเป็นผู้บริโศก นักการตลาดมักใช้เป็น สิ่งจูงใจโดยแสดงให้เห็นการที่บุคคลที่เป็นที่พึงปรารถนาของบุคคลอื่นใช้ตราหือที่โฆษณา

จากทฤษฎีแรงจูงใจที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าแรงจูงใจเป็นแรงขับเคลื่อนใน ของบุคคลที่กระตุ้นให้เขาแสดงพฤติกรรม โดยที่แรงขับเคลื่อนจะมาจากความเครียดที่เกิดขึ้นจากความ ต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองของบุคคลหรือเราจะกล่าวว่า บุคคลจะทำสิ่งใดย่อมมีแรงจูงใจ ในการกระทำ ตัวอย่าง เช่น นักเรียนขยันเรียนหนังสือเพราะต้องการได้คะแนนดี คนขยันทำงาน เพราะต้องการเงินเดือนขึ้น หรือการเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น ดังนั้นหากเราต้องการให้บุคคลทำตาม สิ่งที่เราต้องการเราจะต้องสร้างสิ่งจูงใจให้เขาขอมทำตาม ตัวอย่างเช่น สร้างแรงจูงใจให้นักเรียน ขยันทำการบ้านด้วยการให้คะแนนพิเศษ สร้างแรงจูงใจให้คนขยันทำงานด้วยการให้โบนัส หรือ แม้กระทั่งสร้างแรงจูงใจไม่ให้คนทิ้งขยะด้วยบทลงโทษที่รุนแรง เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปาลสิน พวงมี (2548) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ปี 2548 ในภาคตะวันตก ที่มีต่อการผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์ของ พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีและเห็นด้วยมากกับการผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์ โดยปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์กับทัศนคติของเกษตรกรต่อเกษตรอินทรีย์ที่ระดับความเชื่อมั่น ได้แก่ เพศ และ ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ และจากการศึกษาการปฏิบัติของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนมากเริ่มมีการปรับเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติเพื่อเข้าสู่เกษตรอินทรีย์ โดยลดการใช้ สารเคมีและปุ๋ยเคมี หรืองดเว้นการใช้สารเคมีที่มีฤทธิ์ตกค้างสูง แล้วหันมาใช้สารชีวภัณฑ์และพืช สมุนไพรทดแทนมีทั้ง เกษตรกรที่ปฏิบัติตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ทุกประการและยังไม่สามารถ ปฏิบัติตามคำแนะนำเกษตรอินทรีย์ได้เลย ยังคงใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีเช่นเดิม

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธีรรงค์ พันธธุตะ (2548) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรชีวภาพของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูก พืชปลอดภัยจากสารพิษ จังหวัดสระบุรีพบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีทัศนคติเห็นด้วยต่อการปลูก

พืชโดยวิธีเกษตรชีวภาพ เกษตรส่วนใหญ่นำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในทุกประเด็นข้อเสนอแนะของ เกษตรกร คือ หน่วยราชการและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้เรื่อง การเกษตรชีวภาพให้มากกว่านี้ ควรมีการส่งเสริมและแนะนำตลอดจนการสาธิตการผลิตปุ๋ยชีวภาพ และแหล่งจำหน่ายราคาถูกให้แก่เกษตรกร ควรมีการฝึกอบรมและพาเกษตรกรดูงานในแหล่งที่ ประสบความสำเร็จในการผลิตพืชพืชแบบเกษตรอินทรีย์หรือเกษตรชีวภาพ สนับสนุนปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะสารชีวภัณฑ์ที่ใช้ในการผลิตพืชพืช ติดตามและให้คำแนะนำการผลิตพืชพืชแบบ ชีวภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสร้างกลไกราคาให้มีราคาสูงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

และจากการศึกษาทัศนคติต่อการทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ของชาวนา ในเขต อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยสมศักดิ์ เจริญพันธ์ (2546) พบว่า ชาวนามีความเชื่อถือ ความรู้สึก และความพร้อมที่จะทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ในระดับดี ด้านเปรียบเทียบความแตกต่างพบว่าเพศมี ทัศนคติต่อการทำนาที่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือเพศชายจะมีทัศนคติที่ดีกว่าเพศ หญิง ซึ่งอาจเกิดจากผู้ชายมีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อนบ้านหรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องมากกว่าเพศหญิง และพบว่าผู้ที่มีหนี้สินในระดับน้อยไม่เกิน 20,000 บาท และระดับมาก ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป มีทัศนคติต่อการทำนาในระดับดีกว่าและแตกต่างกันทางสถิติอย่างมี นัยสำคัญยิ่งเมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีหนี้สินระดับปานกลาง 20,000-30,000 บาท ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่มี หนี้สินระดับน้อย พบว่าเป็นวิธีการทำนาที่ทำให้ผลผลิตสูงขึ้นและผู้มีหนี้สินระดับมากไม่พบว่าการ ได้ผลผลิตสูงจะทำให้ช่วยปลดปล่อยหนี้สินได้เร็วขึ้น สำหรับปัญหาและอุปสรรค พบว่า ผู้ที่ไม่คิด ทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ให้เหตุผลว่าขาดแคลนแรงงานและต้องเช่าที่ดินทำนาไม่มีแรงจูงใจในการ บำรุงดิน

สำหรับผลการศึกษาในด้านแรงจูงใจของวลัยพร เกียรติทับทิว (2548) เกี่ยวกับสภาพ การผลิตพืชอินทรีย์และแรงจูงใจของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการส่งเสริมการปลูกพืชอินทรีย์ ปี 2546 ของศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูงอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรชาวไทยภูเขาที่ เข้าร่วมโครงการมีแรงจูงใจที่ทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ เพราะความต้องการลดค่าใช้จ่ายใน การซื้อสารเคมีและคำนึงถึงความปลอดภัยของตนเองในการใช้สารเคมี เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มี ประสบการณ์ในการปลูกพืชอินทรีย์ ได้รับคำแนะนำและข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกพืชอินทรีย์ จากมูลนิธิโครงการหลวง ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ โดย ชนิดของพืชที่ปลูก คือ ปลูกพืชภาคหัว และเบบี๋แครอท ปัญหาของเกษตรกร คือ ปัญหาการขาด แคลนน้ำใช้ในฤดูร้อน รองลงมาคือ ปัญหาเกี่ยวกับราคาผลผลิตไม่แน่นอนและปัญหาเกี่ยวกับ เงินทุนในการดำเนินการ ส่วนข้อเสนอแนะของเกษตรกร คือ ต้องการให้มีการสนับสนุนเงินทุนใน

การสร้างบ่อพักน้ำ ต้องการให้มีการประกันราคาผลผลิต ต้องการให้มีการสนับสนุนเงินทุนแบบให้เปล่าและต้องการให้ช่วยเกษตรกรขยายตลาด

การศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ของสมศักดิ์ กันภัย (2547) พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการผลิตข้าวอินทรีย์ทำให้ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ปลอดภัยต่อผู้ผลิต ลดต้นทุนการผลิตและสิ่งแวดล้อมปลอดภัย ต้องมีการปลูกพืชปุ๋ยสดบำรุงดิน มีการไถกลบตอซังข้าว ต้องมีการตรวจวิเคราะห์ดินทุกปี มีการใช้มูลสัตว์และเศษพืชมาทำปุ๋ยอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมี การคัดเลือกพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ต้องเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ การเตรียมดินต้องมีการไถพรวนช่วยปรับสภาพดินการเพาะปลูกแบบปักดำเหมาะสมต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ สามารถดูแลง่ายและเห็นด้วยอย่างยิ่งกับนโยบายของรัฐและจังหวัดส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ เกษตรกรมีความต้องการรับการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ เพื่อนำความรู้ไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ของเกษตรกร และกมล ศรีระทัศน์ (2547) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ปี 2546 ของเกษตรกรตำบลเกาะ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่าในด้านความต้องการรับการส่งเสริม เกษตรกรต้องการให้จัดทัศนศึกษาดูงาน จัดวันรณรงค์ตามกิจกรรม และต้องการความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ด้านความต้องการรับการสนับสนุน เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการลานตากข้าว รถนวดข้าว กระสอบข้าวที่มีตรารับรองผลผลิต ตลาดรับซื้อ การประกันราคารับซื้อ การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รองลงมาต้องการสินเชื่อการเกษตร ต้องการฝึกอบรมความรู้และปฏิบัติเพิ่มเติมในด้านปัญหาอุปสรรค พบว่า สถานที่ฝึกอบรมไกลบ้าน มีปัญหาเรื่องฝนทิ้งช่วง ไม่มีเงินค่าไถกลบตอซัง ขั้นตอนการทำปุ๋ยหมักชีวภาพและการนำไปใช้ยุ่งยาก และปัญหาในเรื่องขาดแรงงาน

และจากการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ โครงการเกษตรอินทรีย์วิถีศรีสะเกษ ปี 2547 จังหวัดศรีสะเกษ โดยสุรสิทธิ์ สิงห์พรพงศ์ (2548) พบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นในด้านการตลาด ซึ่งเห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ คิดว่าผลผลิตข้าวอินทรีย์สามารถนำไปจำหน่ายได้ราคาสูงกว่าผลผลิตข้าวทั่วไป คิดว่าในอนาคตตลาดมีความต้องการข้าวอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น คิดว่าการผลิตข้าวอินทรีย์จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบและคิดว่าการผลิตข้าวอินทรีย์ในระยะยาวจะทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และปัญหาที่เกษตรกรพบมากที่สุด คือ การขาดความรู้และทักษะในการผลิตข้าวอินทรีย์ และราคาข้าวต่ำไม่แตกต่างจากข้าวทั่วไป ข้อเสนอแนะหน่วยงานของรัฐควรจัดให้มีการฝึกอบรม สาธิต และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่จะถ่ายทอดความรู้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ ทักษะเรื่องเกษตรอินทรีย์จนเป็นที่ยอมรับ

ของเกษตรกร ส่วนราคาข้าวทางราชการควรมีมาตรการในการกำหนดราคาข้าวที่ชัดเจน ตลอดจนสนับสนุนในการจัดหาตลาดจำหน่ายข้าวอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่

ซึ่งสอดคล้องกับ จิรดิ รวดเร็ว (2547) ซึ่งได้ศึกษาสภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอเมืองสุรินทร์พบว่า เกษตรกรมีวัตถุประสงค์ในการผลิตข้าวอินทรีย์คือได้ราคาสูงกว่าข้าวทั่วไป ลดต้นทุนการผลิต มีสุขภาพดีและรักษาสิ่งแวดล้อม ผู้แนะนำให้ทำเกษตรอินทรีย์คือเจ้าหน้าที่กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน แหล่งเงินทุนกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ปัญหาอุปสรรคในการผลิตข้าวอินทรีย์ เกษตรกรมีปัญหาในเรื่องน้ำท่วม/ฝนทิ้งช่วง ไม่มีเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสด โรคและแมลงระบาด การแก้ไขปัญหาส่วนไม่สามารถแก้ไขปัญหาเองได้ ส่วนข้อเสนอแนะของเกษตรกร คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานชลประทาน สำนักงานพัฒนาที่ดิน ควรให้การสนับสนุนระบบชลประทาน สระน้ำขนาดเล็ก และเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสด สำนักวิจัยต่างๆ กรมวิชาการเกษตร ควรหาแนวทางพัฒนาน้ำหมักชีวภาพสูตรป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว เป็นต้น

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบว่า ทักษะคิดและแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ซึ่งการวิจัยเรื่องทักษะคิดและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ นี้ยังไม่มีผู้ทำการศึกษา ดังนั้น การวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ทำการศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ เกษตรกร นักวิชาการเกษตร และหน่วยงานต่าง ๆ และได้มีการนำทฤษฎีของบุคคลที่มีชื่อเสียงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาใช้ประกอบการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งทำให้มั่นใจได้ว่าทฤษฎีเหล่านี้จะทำให้การดำเนินการวิจัยมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำวิจัยในครั้งนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework)

จากแนวความคิดทางด้านทัศนคติและแรงจูงใจรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมากำหนดขอบเขตและแนวทางในการศึกษาทัศนคติและแรงจูงใจของเกษตรกรในการปลูกพืชอินทรีย์ได้ ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ที่มุ่งเน้นวิเคราะห์ถึงทัศนคติและแรงจูงใจของเกษตรกรในการปลูกพืชอินทรีย์ และปัญหาที่เกิดขึ้นจากทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สถานที่ทำการวิจัย
2. ประชากร
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การทดสอบแบบสอบถาม
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถานที่ดำเนินการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ คือ พื้นที่ในเขตตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประชากร

ประชากร คือ เกษตรกรที่ปลูกพืชอินทรีย์ ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 9 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่, 2550) ได้แก่

1. นายก่อคำ อินตะ	102 ม.1 ต.แม่แฝก
2. นางดวงเดือน วิชาธง	37 ม.1 ต.แม่แฝก
3. นางนิภา กุลแดง	3 ม.1 ต.แม่แฝก
4. นางเป้ง ดุ่มอินมุล	1 ม.1 ต.แม่แฝก
5. นางอำไพ กุลจา	23 ม.1 ต.แม่แฝก

6. นางศรีนวล ขยัน	24 ม.1 ค.แม่แฝก
7. นายสมศักดิ์ ก้องแสง	2 ม.1 ค.แม่แฝก
8. นางนวล จอมนำ	5 ม.1 ค.แม่แฝก
9. นางสุพัตรา บุญจันทร์	21 ม.1 ค.แม่แฝก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยศึกษาจากคำراเอกสาร รวมทั้งวิทยานิพนธ์และรายงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. แนวคำถาม (guideling) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (focus group) เพื่อนำไปสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร

การทดสอบแบบสอบถาม

1. การทดสอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวทางการตรวจเอกสาร นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและตรงกับเนื้อหา (content validity) เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและมีความเหมาะสม
2. การทดสอบแบบสอบถามเป็นการทดสอบแบบสอบถาม (pre – test) เบื้องต้น โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.74 โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient method) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ของค่าแอลฟาไว้ดังนี้ ถ้าค่าแอลฟามากกว่า 0.7 แสดงว่าแบบสอบถามเชื่อถือได้ แต่ถ้าค่าแอลฟา น้อยกว่า 0.7 แสดงว่าต้องมีการปรับปรุงโดยการเพิ่มข้อคำถามให้มากขึ้น (ปิยนันท์ ลำสัน, 2550) เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data collection)

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อมูล 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) คือ

1.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการสอบถามประชากร

1.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (focus group) ประชากรเพื่อทราบถึงทัศนคติและแรงจูงใจโดยรวม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากเอกสารทางวิชาการ ทฤษฎีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หอสมุดมหาวิทยาลัยแม่โจ้ หอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of data)

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล ภายหลังการเก็บข้อมูลแล้ว ได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

การประมวลผลข้อมูล

1. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามที่ตอบคำถามไม่ครบถ้วนได้พิจารณาตัดออกไป และเพื่อให้ได้แบบสอบถามครบถ้วนตามที่กำหนดจึงนำแบบสอบถามไปให้เกษตรกรกรอกเพิ่มเติม

2. ให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (focus group) มาทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (description report)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามจะนำมาวิเคราะห์และหาค่าทางสถิติดังต่อไปนี้

1. ตอนที่ 1 - 3 นำข้อมูลแต่ละส่วนมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปตารางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean)

สำหรับตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลคำตอบของแบบสอบถามด้านทัศนคติ ได้แก่ การวัดความรู้ความเข้าใจ ความชอบ และพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง โดยจะใช้วิธีการวัดสเกลของ Likert (The Likert scale) : สำหรับให้คะแนนรวมเป็นการวัดทัศนคติที่ให้ผู้ตอบให้คะแนนถึงความหนักแน่นของการยอมรับหรือไม่ยอมรับด้วยข้อความที่มีโครงสร้างสเกลหลายแบบที่มีค่าแตกต่างจากบวกถึงลบต่อสิ่งที่เป็นทัศนคติ ซึ่งผู้ตอบจะระบุถึงทัศนคติโดยตรวจสอบถึงการยอมรับหรือไม่ยอมรับ ซึ่งมีค่าคะแนนจากทัศนคติด้านบวกอย่างมากไปถึงทัศนคติด้านลบอย่างมากต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น พอใจมากที่สุด พอใจมาก ปานกลาง พอใจน้อย พอใจน้อยที่สุด ซึ่งจำนวนของทางเลือกนั้นมีค่าแตกต่างกันจาก 1 - 5 (ดังตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงระดับเจตคติในการปลูกพืชอินทรีย์

ระดับเจตคติ	คำถามเชิงบวกให้คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

หาค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มโดยการคิดน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score : WMS) ด้วยโปรแกรม Spss for windows (Statistical Package for the Social Sciences) ซึ่งกำหนดค่าตัวเลขแทนระดับความคิดเห็นด้านทัศนคติของเกษตรกรโดยแบ่งระดับของทัศนคติต่าง ๆ ออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แล้ววิเคราะห์ค่าผลเฉลี่ยและแปลผลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.44 - 5.29 หมายถึง มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.58 - 4.43 หมายถึง มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.72 - 3.57 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.86 - 2.71 หมายถึง น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.85 หมายถึง น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ ทำการวัดแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์โดยใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ด้านคือ 1. คำถามเกี่ยวกับการวัดแรงจูงใจด้านข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกพืชอินทรีย์ ที่เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารซึ่งประกอบด้วยข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคลและสื่อข่าวจากหน่วยงานราชการและสื่อมวลชนต่าง ๆ และ 2. การวัดแรงจูงใจทางด้านเจตคติ ได้แก่ รายได้ สุขภาพอนามัย ความต้องการของผู้บริโภค เป็นต้น

สำหรับการวัดแรงจูงใจทางด้านเจตคติในการปลูกพืชอินทรีย์นั้นผู้วิจัยมีการประเมินค่า 5 ระดับ คือ 5, 4, 3, 2, 1 (ดังตาราง 2)

ตาราง 2 แสดงระดับแรงจูงใจของเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์

ระดับแรงจูงใจ	คำถามเชิงบวกให้คะแนน
แรงจูงใจมากที่สุด	5
แรงจูงใจมาก	4
แรงจูงใจปานกลาง	3
แรงจูงใจน้อย	2
แรงจูงใจน้อยที่สุด	1

หาค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มโดยการคิณน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score : WMS) จากโปรแกรม Spss for windows (Statistical Package for the Social Sciences) แล้ววิเคราะห์ค่าผลเฉลี่ยและแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.44 - 5.29 หมายถึง แรงจูงใจมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.58 - 4.43 หมายถึง แรงจูงใจมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.72 - 3.57 หมายถึง แรงจูงใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.86 - 2.71 หมายถึง แรงจูงใจน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.85 หมายถึง แรงจูงใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ใช้แบบสอบถามเป็นคำถามแบบปลายเปิดแล้วสรุปเพื่ออธิบายโดยการบรรยาย

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (focus group) วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลการทำ focus group มาวิเคราะห์และเปรียบเทียบเชิงคุณภาพว่ามีความสัมพันธ์หรือสอดคล้องกับผลจากการตอบแบบสอบถามของเกษตรกรอย่างไรบ้าง

ระยะเวลาในการวิจัย (Research duration)

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลา ระหว่าง เดือนมกราคม 2550 – เดือนสิงหาคม 2551

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยเรื่องทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ ของเกษตรกรตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ซึ่งทำการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ลักษณะการประกอบธุรกิจ พืชอินทรีย์ การปลูกพืชในอดีตและสาเหตุที่ปลูกพืชอินทรีย์ ชนิดของพืชอินทรีย์ที่ปลูก ทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์ และแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

สำหรับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึง อายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน รวมถึงการปลูกพืชในอดีตของเกษตรกร จากการตอบแบบสอบถามของเกษตรกร เห็นได้ว่าเกษตรกรเป็นเพศชาย จำนวน 2 ราย เพศหญิง จำนวน 7 ราย และมีอายุระหว่าง 46-55 ปี จำนวน 4 ราย อายุ 36-45 ปี จำนวน 3 ราย และมีอายุ 56 ปี ขึ้นไป จำนวน 2 ราย โดยเกษตรกรจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 7 ราย ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 ราย และระดับปวส. จำนวน 1 ราย ส่วนรายได้ของเกษตรกรจากการจำหน่ายพืชอินทรีย์ เกษตรกรทั้งหมดมีรายได้ระหว่าง 1,000-3,000 บาท/เดือน โดยเกษตรกรมีรายได้ต่อครัวเรือนประมาณ 17,500 บาท/เดือน จำนวน 1 ราย, 10,000 บาท/เดือน จำนวน 1 ราย, 8,000 บาท/เดือน จำนวน 1 ราย, 7,000 บาท/เดือน จำนวน 2 ราย, 5,000 บาท/เดือน จำนวน 3 ราย และ 6,000 บาท/เดือน จำนวน 1 ราย (ดังตาราง 3)

ตาราง 3 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	ผลการตอบแบบสอบถาม
1. เพศ	เพศชาย จำนวน 2 ราย และเพศหญิง จำนวน 7 ราย
2. อายุ	อายุ 46 - 55 ปี จำนวน 4 ราย อายุ 36 - 45 ปี จำนวน 3 ราย และอายุ 56 ปี ขึ้นไป จำนวน 2 ราย
3. ระดับการศึกษา	เกษตรกรจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 7 ราย ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 ราย และจบการศึกษาในระดับ ปวส. จำนวน 1 ราย
4. รายได้จากการจำหน่ายพืชอินทรีย์	เกษตรกรทั้ง 9 ราย มีรายได้จากการจำหน่ายพืชอินทรีย์ ประมาณ 1,000 - 3,000 บาท/เดือน
5. รายได้ต่อครัวเรือน	เกษตรกรมีรายได้ต่อครัวเรือนประมาณ 17,500 บาท/เดือน จำนวน 1 ราย, 10,000 บาท/เดือน จำนวน 1 ราย, 8,000 บาท/เดือน จำนวน 1 ราย, 7,000 บาท/เดือน จำนวน 2 ราย, 5,000 บาท/เดือน จำนวน 3 ราย และ 6,000 บาท/เดือน จำนวน 1 ราย โดยคิดเป็นสัดส่วนรายได้จากการปลูกพืชอินทรีย์ต่อรายได้ต่อครัวเรือน เท่ากับ 17.14%, 30.00%, 37.50%, 42.86%, 50.00%, และ 60.00 % ตามลำดับ
6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว	เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวน 5 คน 2 ราย เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวน 4 คน 2 ราย เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวน 3 คน 4 ราย เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวน 2 คน 1 ราย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยเป็นวัยกลางคน มีอายุระหว่าง 46 - 55 ปี ซึ่งมีความสนใจและตั้งใจในการปลูกพืชอินทรีย์และเกษตรกรส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มพบว่าสาเหตุที่เกษตรกรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเนื่องจากไม่ได้รับการศึกษาในระดับสูง และมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามบรรพบุรุษของตน ส่วนรายได้ต่อเดือนจากการจำหน่ายพืชอินทรีย์ เกษตรกรทั้งหมดมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 1,000 - 3,000 บาท โดยสัดส่วนจากการปลูกพืชอินทรีย์เมื่อเทียบกับรายได้ต่อครัวเรือนทั้งหมดแล้วเห็นได้ว่ามีสัดส่วนในระดับน้อย ซึ่งจากการ

สัมภาษณ์แบบกลุ่ม สรุปได้ว่าเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายพืชอินทรีย์น้อยเนื่องจากเกษตรกรจำหน่ายพืชอินทรีย์เพียงสัปดาห์ละ 2 วัน ได้แก่ วันพุธและวันศุกร์ เพราะพืชอินทรีย์เจริญเติบโตตามธรรมชาติไม่สามารถเร่งการเจริญเติบโตได้จึงต้องใช้ระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายอาหารและขนมที่ทำจากพืชอินทรีย์และมีรายได้จากการทำงานประจำของสมาชิกในครอบครัว

ส่วนที่ 2 ลักษณะของการประกอบธุรกิจพืชอินทรีย์

ลักษณะของการประกอบธุรกิจพืชอินทรีย์ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงระยะเวลาในการปลูกพืชอินทรีย์ ขนาดของการประกอบธุรกิจ จำนวนพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูก และความเป็นเจ้าของที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูก ซึ่งจากการตอบแบบสอบถาม มีเกษตรกรที่ทำการปลูกพืชอินทรีย์ 4 ปีขึ้นไป จำนวน 4 ราย โดยมีที่ดินในการเพาะปลูกของตนเอง 3 ราย เช่าที่ดิน 1 ราย และมีเกษตรกรที่ปลูกพืชอินทรีย์ น้อยกว่า 4 ปี จำนวน 5 ราย โดยมีที่ดินเป็นของตนเอง 3 ราย เช่าที่ดิน จำนวน 2 ราย สำหรับแรงงานที่ใช้ในการเพาะปลูก พบว่าเกษตรกรทั้งหมดมีการใช้แรงงานในการเพาะปลูก น้อยกว่า 10 คน (ดังตาราง 4)

ตาราง 4 ลักษณะของการประกอบธุรกิจพืชอินทรีย์

อายุของการ ประกอบการ	ความเป็น เจ้าของที่ดิน	จำนวนพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูก			รวม
		0.1 – 3 ไร่	3.1 – 6 ไร่	6.1 ไร่ขึ้นไป	
1 – 3 ปี	ของตนเอง	3	-	-	3
	เช่า	1	1	-	2
	รวม	4	1	-	5
4 ปี ขึ้นไป	ของตนเอง	2	-	1	3
	เช่า	1	-	-	1
	รวม	3	-	1	4
ขนาดของกิจการ					
แรงงาน < 10 คน	ของตนเอง	5	-	1	6
	เช่า	2	1	-	3
	รวม	7	1	1	9
แรงงาน > 10 คน	ของตนเอง	-	-	-	-
	เช่า	-	-	-	-
	รวม	-	-	-	-

เห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนมากมีพื้นที่ในการปลูกพืชอินทรีย์ ขนาด 0.1 – 3.0 ไร่ และเกษตรกรมีที่ดินในการปลูกพืชอินทรีย์เป็นของตนเอง 6 ราย เช่า 3 ราย จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มสรุปได้ว่าเกษตรกร 3 ราย ที่มีการเช่าที่ดินในการเพาะปลูกพืชอินทรีย์ เนื่องจากที่ดินในการทำเกษตรของตนอยู่ติดกับที่ดินที่เพาะปลูกพืชแบบเคมีเกษตรกรจึงต้องเช่าที่ดินที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากพื้นที่ดังกล่าวเพื่อป้องกันการได้รับสารเคมีของพืชอินทรีย์

ในด้านแรงงานที่ใช้ในการปลูกพืชอินทรีย์ เกษตรกรทั้งหมดมีการใช้แรงงานในการปลูกพืชอินทรีย์น้อยกว่า 10 คน ถือว่าเป็นการประกอบธุรกิจขนาดจิ๋ว (Sunee, 2008) และพบว่าจำนวนของเกษตรกรที่มีการประกอบธุรกิจพืชอินทรีย์ระหว่าง 1-3 ปี กับ 4 ปี ขึ้นไป มีอัตราส่วนเท่า ๆ กัน โดยเกษตรกรที่ปลูกพืชอินทรีย์ระยะเวลา 4 ปี ขึ้นไป แสดงว่ามีความมั่นคงหรือมีความตั้งใจในการปลูกพืชอินทรีย์ ส่วนเกษตรกรที่ปลูกพืชอินทรีย์น้อยกว่า 4 ปี ถือว่ายังไม่มี ความแน่นอนในการประกอบธุรกิจการปลูกพืชอินทรีย์ เนื่องจากมีระยะเวลาในการปลูกพืชอินทรีย์ไม่นานมากนัก (Zhao, Fang, 2005)

ส่วนที่ 3 การปลูกพืชในอดีตและสาเหตุที่ปลูกพืชอินทรีย์

งานวิจัยนี้ได้สอบถามกลุ่มเป้าหมายถึงลักษณะการปลูกพืชอินทรีย์ และสาเหตุของการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชแบบเคมีมาเป็นการปลูกพืชอินทรีย์ได้แก่ ความต้องการลดต้นทุน เนื่องจากการปลูกพืชอินทรีย์มีต้นทุนที่ต่ำกว่าการปลูกพืชแบบเคมี ต้องการรักษาสีและรสชาติ ต้องการรักษาสุขภาพและร่างกายของตนเองและครอบครัว และต้องการกำหนดราคาขายผลผลิตได้ด้วยตนเอง (ดังตาราง 5)

ตาราง 5 การปลูกพืชในอดีตและสาเหตุที่ปลูกพืชอินทรีย์

ข้อมูลในการปลูกพืชอินทรีย์และ สาเหตุที่ปลูกพืชอินทรีย์	ผลการตอบแบบสอบถาม
1. ลักษณะการปลูกพืชในอดีต	เกษตรกรเคยทำการเพาะปลูกพืชแบบใช้สารเคมีมาก่อน จำนวน 8 ราย และไม่เคยทำการปลูกพืชโดยใช้สารเคมี จำนวน 1 ราย
2. สาเหตุที่เปลี่ยนมาปลูกพืช แบบอินทรีย์	สาเหตุที่เกษตรกรเปลี่ยนมาปลูกพืชแบบอินทรีย์ได้แก่ 1. ต้องการลดต้นทุนเนื่องจากการปลูกพืชอินทรีย์มี ต้นทุนที่ต่ำกว่าการปลูกพืชแบบเคมี 2. ต้องการรักษาสีและรสชาติ 3. ต้องการรักษาสุขภาพและร่างกายของตนเองและ ครอบครัว 4. ต้องการกำหนดราคาขายผลผลิตได้ด้วยตนเอง

เห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนมากเคยทำการเพาะปลูกพืชแบบใช้สารเคมีมาก่อน โดยสาเหตุที่เกษตรกรเปลี่ยนมาปลูกพืชแบบอินทรีย์ได้แก่ มีความต้องการลดต้นทุนเนื่องจากการปลูกพืชอินทรีย์มีต้นทุนที่ต่ำกว่าการปลูกพืชแบบเคมีต้องการรักษาสีและรสชาติ ต้องการรักษาสุขภาพและร่างกายของตนเองและครอบครัว และต้องการกำหนดราคาขายผลผลิตได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ จิรติ รวดเร็ว (2547) พบว่า วัตถุประสงค์การผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรคือได้ราคาสูงกว่าข้าวทั่วไป ลดต้นทุนการผลิต มีสุขภาพดีและรักษาสีและรสชาติ

ส่วนที่ 4 ชนิดของพืชอินทรีย์ที่ปลูก

ชนิดของพืชอินทรีย์ที่เกษตรกรปลูก ได้แก่ ะอม ผักเชียงดา ผักหวานบ้าน ถั่วฝักยาว มะเขือยาว พริกแดง กระเจี๊ยบเขียว ถั่วพู บวบ ผักกาด ผักคะน้า สลัดใบ ผักดองโอ้ แดงกวา ดอกแค ต้นหอม ผักชีหูด กะหล่ำดอก กะหล่ำหัวปลี ผักชีฝรั่ง ข้าว มะเขือพวง ตำลึง ฟักทอง ถั่วลันเตา ผักบุ้งจีน เป็นต้น (ดังตาราง 6)

ตาราง 6 ชนิดของพืชอินทรีย์ที่เกษตรกรปลูก

ชนิดพืชอินทรีย์ที่ปลูก	ผลการตอบแบบสอบถาม
ชนิดพืชอินทรีย์ที่ปลูก	พืชอินทรีย์ที่เกษตรกรปลูก ได้แก่ ะอม ผักเชียงดา ผักหวานบ้าน ถั่วฝักยาว มะเขือยาว พริกแดง กระเจี๊ยบเขียว ถั่วพู บวบ ผักกาด ผักคะน้า สลัดใบ ผักดองโอ้ แดงกวา ดอกแค ต้นหอม ผักชีหูด กะหล่ำดอก กะหล่ำหัวปลี ผักชีฝรั่ง ข้าว มะเขือพวง ตำลึง ฟักทอง ถั่วลันเตา ผักบุ้งจีน เป็นต้น

เห็นได้ว่าเกษตรกรปลูกพืชหลายชนิด ได้แก่ ะอม ผักเชียงดา ผักหวานบ้าน ถั่วฝักยาว มะเขือยาว พริกแดง กระเจี๊ยบเขียว ถั่วพู บวบ ผักกาด ผักคะน้า สลัดใบ ผักดองโอ้ แดงกวา ดอกแค ต้นหอม ผักชีหูด กะหล่ำดอก กะหล่ำหัวปลี ผักชีฝรั่ง ข้าว มะเขือพวง ตำลึง ฟักทอง ถั่วลันเตา ผักบุ้งจีน เป็นต้น โดยจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มพบว่าเกษตรกรมีการปลูกพืชอินทรีย์หลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน โดยพืชแต่ละชนิดจะเจริญเติบโตตามธรรมชาติของแต่ละชนิด ซึ่งทำให้เกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตและสามารถนำไปจำหน่ายได้หลายชนิดในเวลาเดียวกัน

ส่วนที่ 5 ทักษะที่มีต่อการปลูกพืชอินทรีย์

ผู้วิจัยทำการศึกษาทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในด้านความรู้ ความเข้าใจด้านความชอบ/ความรู้สึก และด้านพฤติกรรมโดยการสัมภาษณ์แบบกลุ่มและการใช้แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นเชิงบวก โดยแบ่งช่วงของค่าเฉลี่ยที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถาม ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 – 5.29 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 – 4.43 หมายถึง มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 – 3.57 หมายถึง ปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.86 – 2.71 หมายถึง น้อย และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 1.85 หมายถึง น้อยที่สุด ได้ผลการวิจัยดังนี้

5.1 ทศนคติด้านความรู้ความเข้าใจในการปลูกพืชอินทรีย์ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในด้านหลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ในการปลูกพืชอินทรีย์

5.1.1 ความรู้ความเข้าใจด้านหลักการและวิธีการในปลูกพืชอินทรีย์

ในด้านหลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจระดับมากในเรื่องของความแตกต่างของปริมาณผลผลิตที่ได้จากการปลูกพืชอินทรีย์กับการปลูกพืชแบบเคมี (4.33) การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน (4.11) ส่วนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปลูกพืชอินทรีย์นั้นเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย (2.44) (ดังตาราง 7)

ตาราง 7 ความรู้ความเข้าใจด้านหลักการและวิธีการในการปลูกพืชอินทรีย์

ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. ความแตกต่างของปริมาณผลผลิตที่ได้จากการปลูกพืชอินทรีย์กับการปลูกพืชแบบเคมี	4.33	มาก
2. การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน	4.11	มาก
3. การผลิตปุ๋ยจากวัตถุดิบทางธรรมชาติ	4.00	มาก
4. การเก็บเกี่ยวผลผลิต	4.00	มาก
5. การประยุกต์การปลูกพืชอินทรีย์เพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามฤดูกาล	3.67	มาก
6. ความรู้เบื้องต้นเรื่องเกษตรอินทรีย์	3.56	ปานกลาง
7. มาตรฐานและข้อจำกัดในการปลูกพืชอินทรีย์	3.56	ปานกลาง
8. การเพาะพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์พืชอินทรีย์โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนโดยไม่ขัดต่อหลักการปลูกพืชอินทรีย์	3.33	ปานกลาง
9. การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชผักโดยไม่ใช้สารเคมี	3.11	ปานกลาง
10. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการผลิต	2.44	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	3.61	มาก

ด้านการจัดการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจระดับมาก ในเรื่องความแตกต่างของปริมาณผลผลิตที่ได้จากการปลูกพืชอินทรีย์กับการปลูกพืชแบบเคมี การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน การผลิตปุ๋ยจากวัตถุดิบทางธรรมชาติและการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มเกษตรกร สรุปได้ว่าเกษตรกรมีความรู้จากการได้รับการฝึกอบรมและการให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์จากหน่วยงานภาคเอกชน (กลุ่มกรีนพีท) จึงทำให้มีความรู้เบื้องต้นในการปลูกพืชอินทรีย์ ส่วนความรู้ในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้พัฒนาการผลิตนั้นพบว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อยเนื่องจากไม่เคยได้รับความรู้ในการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้กับพืชอินทรีย์

5.1.2 ความรู้ความเข้าใจด้านประโยชน์ในการปลูกพืชอินทรีย์

เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากเกี่ยวกับประโยชน์ในการปลูกพืชอินทรีย์ (4.43) โดยเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากที่สุดในเรื่องสุขภาพของตัวเกษตรกร (5.00) การช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและลดมลพิษในอากาศได้ (5.00) การช่วยลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้สารเคมี (4.56) และประโยชน์ทางด้านการบริโภคของผู้ผลิตและผู้บริโภค (4.44) ตามลำดับ (ดังตาราง 8)

ตาราง 8 ความรู้ความเข้าใจด้านประโยชน์ในการปลูกพืชอินทรีย์

ความรู้ความเข้าใจด้านประโยชน์ในการปลูกพืชอินทรีย์	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. สุขภาพร่างกายของตัวเกษตรกร ครอบครัวและผู้บริโภค	5.00	มากที่สุด
2. ช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและลดมลพิษในอากาศได้	5.00	มากที่สุด
3. ช่วยลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้สารเคมี	4.56	มากที่สุด
4. ประโยชน์ทางด้านการบริโภคของผู้ผลิตและผู้บริโภค	4.44	มากที่สุด
5. การนำซากพืช มูลสัตว์และวัตถุดิบจากธรรมชาติที่เหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์ได้	4.33	มาก
6. การกำหนดราคาขายได้เองโดยไม่ต้องตั้งราคาขายตามท้องตลาดทั่วไป	4.33	มาก
7. การผลิตวัตถุดิบในการปลูกพืชอินทรีย์ได้ด้วยตนเอง	4.22	มาก
8. เป็นระบบการทำการเกษตรที่มีความยั่งยืนและเป็นอาชีพที่มั่นคง	4.22	มาก
9. การแปรรูปผลผลิต (พืชอินทรีย์) ให้เกิดรายได้อื่นตามความเหมาะสม เช่น นำมาแปรรูปเป็นอาหารต่าง ๆ เพื่อจำหน่าย	4.22	มาก
10. พืชอินทรีย์กำลังเป็นที่นิยมและต้องการของตลาดพืชผักในปัจจุบันทำให้มีแนวโน้มในการขยายตัวของตลาดอินทรีย์สูง	4.00	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.43	มาก

สำหรับความรู้ความเข้าใจในด้านประโยชน์ของปลูกพืชอินทรีย์เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก เห็นได้จากเกษตรกรมีความรู้มากที่สุดเกี่ยวกับประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายของตัวเกษตรกร ครอบครัวและผู้บริโภค ประโยชน์ในการช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและลดมลพิษในอากาศได้ ประโยชน์ในการช่วยลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้สารเคมี และประโยชน์ทางด้านการบริโภคของผู้ผลิตและผู้บริโภค เนื่องมาจากประสบการณ์ที่ตนได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์ ซึ่งจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับได้แก่ การมีสุขภาพดีขึ้นหลังจากปรับเปลี่ยนการผลิตแบบเดิมหรือแบบเคมีมาเป็นการปลูกพืชอินทรีย์อีกทั้งการปลูกพืชอินทรีย์ยังช่วยในการรักษาสภาพแวดล้อมและสามารถลดต้นทุน ลดการใช้สารเคมีในการผลิตได้อีกด้วย

5.1.3 สรุปทัศนคติด้านความรู้ความเข้าใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร

เกษตรกรมีทัศนคติด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ในการปลูกพืชอินทรีย์ (4.43) และวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ (3.61) อยู่ในระดับมาก (ดังตาราง 9)

ตาราง 9 สรุปทัศนคติด้านความรู้ความเข้าใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร

ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1.ด้านประโยชน์ในการปลูกพืชอินทรีย์	4.43	มาก
2.ด้านหลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์	3.61	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.02	มาก

เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการปลูกพืชอินทรีย์ในระดับมากในด้านประโยชน์ในการปลูกพืชอินทรีย์และหลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ สรุปได้ว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกพืชอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับ ปาลลิน พงษ์มี (2548) พบว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีและมีความรู้มากที่สุดในการผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์ โดยความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเกษตรกรต่อการทำเกษตรอินทรีย์

5.2 ทัศนคติด้านความชอบ/ความรู้สึในการปลูกพืชอินทรีย์

ทัศนคติด้านความชอบ/ความรู้สึในการปลูกพืชอินทรีย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความชอบ/ความรู้สึในด้านราคาพืชอินทรีย์ ด้านสาธารณสุขโภชนาการพื้นฐานในการปลูกพืชอินทรีย์ ด้านหลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์

5.2.1 ความชอบ/ความรู้สึด้านราคาพืชอินทรีย์

ในด้านราคาของพืชอินทรีย์ เกษตรกรมีความพอใจมาก (3.73) โดยเกษตรกรพอใจมากที่สุดที่สามารถตั้งราคาผลผลิตได้ด้วยตนเอง (4.44) รองลงมาคือพอใจมากกับราคาของพืชอินทรีย์ที่ได้รับในปี 2545 – 2550 และราคาที่เพิ่มขึ้นในปี 2545 – ปี 2550 (4.11) สำหรับการที่พืชอินทรีย์มีราคาสูงทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น (3.22) และการช่วยเหลือของรัฐบาลหรือหน่วยงานทางภาครัฐในด้านราคาของผลผลิตในปี 2545-2550 (2.78) พบว่าเกษตรกรมีความพอใจในระดับ ปานกลาง (ดังตาราง 10)

ตาราง 10 ความชอบ/ความรู้สึกด้านราคาพืชอินทรีย์

ความชอบ/ความรู้สึก	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. สามารถตั้งราคาผลผลิตได้ด้วยตนเอง	4.44	พอใจมากที่สุด
2. ราคาของพืชอินทรีย์ที่ได้รับในปี 2545 – ปี 2550	4.11	พอใจมาก
3. ราคาพืชอินทรีย์เพิ่มขึ้นในปี 2545-2550	4.11	พอใจมาก
4. การที่พืชอินทรีย์มีราคาสูงทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น	3.22	ปานกลาง
5. การช่วยเหลือของรัฐบาลหรือ หน่วยงานทางภาครัฐในด้าน ราคาของผลผลิตในปี 2545-2550	2.78	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.73	พอใจมาก

เกษตรกรมีความพอใจมากที่สุดในการตั้งราคาผลผลิตได้ด้วยตนเองและเกษตรกรพอใจมากกับราคาของพืชอินทรีย์ที่ได้รับ ในปี 2545 – ปี 2550 และราคาพืชอินทรีย์ที่เพิ่มขึ้นในปี 2545-2550 โดยจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม เกษตรกรพอใจที่สามารถตั้งราคาผลผลิตได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องตั้งราคาตามราคาตลาด อีกทั้งราคาของพืชอินทรีย์สูงกว่าพืชที่ปลูกโดยใช้สารเคมีทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากราคาดังกล่าว สอดคล้องกับ สุรสิทธิ์ สิงห์พรพงศ์ (2548) พบว่าเกษตรกรมีความเห็นด้วยในระดับมากกว่าผลผลิตข้าวอินทรีย์สามารถนำไปจำหน่ายได้ราคาสูงกว่าผลผลิตข้าวทั่วไป แต่สังเกตได้ว่าการที่พืชอินทรีย์มีราคาสูงทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นนั้นเกษตรกรมีความพอใจอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มพบว่าเนื่องจากเกษตรกรมีปริมาณผลผลิตที่ได้ในปริมาณน้อยจึงจำหน่ายได้ในปริมาณที่เท่าเดิม เพราะไม่สามารถปลูกพืชอินทรีย์ในปริมาณมาก ๆ ได้ เพราะต้องดูแลเอาใจใส่พืชอินทรีย์อย่างมากจึงจะได้ผลผลิตที่ดีได้

5.2.2 ความชอบ/ความรู้สึกด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในการปลูกพืชอินทรีย์

ด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในการปลูกพืชอินทรีย์โดยรวมเกษตรกรมีความพอใจมาก (3.94) โดยเกษตรกรพอใจมากในที่ตั้งของสถานที่จำหน่ายผลผลิต (4.22) ขนาดและสภาพพื้นที่ในการจำหน่ายผลผลิต (4.11) และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์ด้วยกันเองทางด้านการจัดการผลิตต่าง ๆ (4.00) (ดังตาราง 11)

ตาราง 11 ความชอบ/ความรู้สึkd้านสาธารณสุขปoคชันพื้นฐานในการปลูกพืชอินทรีย์

ความชอบ/ความรู้สึk	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. ที่ตั้งของสถานที่จำหน่ายผลผลิต	4.22	พอใจมาก
2 ขนาดและสภาพพื้นที่ในการจำหน่ายผลผลิต	4.11	พอใจมาก
3 การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์ด้วยกัน ทางด้านปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ในปี 2545-2550	4.00	พอใจมาก
4. สามารถผลิตปุ๋ยหรือยากำจัดศัตรูพืชได้เอง	3.44	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.94	พอใจมาก

เห็นได้ว่าเกษตรกรมีความพอใจมากในที่ตั้ง ขนาด สภาพพื้นที่ในการจำหน่ายผลผลิตและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์ทางด้านปัจจัยการผลิตในปี 2545-2550 ซึ่งจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม สรุปได้ว่าปัจจุบันเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์ จำหน่ายผลผลิตที่โรงพยาบาลอำเภอสันทราย จ.เชียงใหม่ โดยหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์เป็นผู้ติดต่อและขออนุญาตใช้พื้นที่ในการจำหน่ายพืชอินทรีย์ ซึ่งทางโรงพยาบาลได้อนุญาต ให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้เนื่องจาก ปัจจุบัน โรงพยาบาลมีผู้ป่วยที่มีความต้องการบริโภคพืชผักที่ปลอดสารพิษจำนวนมาก ซึ่งสถานที่ในการจำหน่ายผลผลิตดังกล่าวมีขนาดและสภาพพื้นที่ที่ดีและเพียงพอต่อการจำหน่ายผลผลิต

5.2.3 ความชอบ/ความรู้สึkd้านหลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์

เกษตรกรมีความพอใจมากในหลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ (3.67) โดยเกษตรกรมีความพอใจมากที่สุดในการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชผักโดยไม่ใช้สารเคมี (4.44) รองลงมาคือพอใจมากในมาตรฐานและข้อจำกัดในการปลูกพืชอินทรีย์ (4.00) การผลิตปุ๋ยจากวัตถุดิบทางธรรมชาติ (4.00) และการปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยวิธีการธรรมชาติ (4.00) (ดังตาราง 12)

ตาราง 12 ความชอบ/ความรู้สึกละดับด้านหลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร

ความชอบ/ความรู้สึก	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชผักโดยไม่ใช้สารเคมี	4.44	พอใจมากที่สุด
2. มาตรฐานและข้อกำหนดในการปลูกพืชอินทรีย์	4.00	พอใจมาก
3. การผลิตปุ๋ยจากวัตถุดิบทางธรรมชาติ	4.00	พอใจมาก
4. การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยวิธีการธรรมชาติ	4.00	พอใจมาก
5. การเพาะพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์พืชอินทรีย์โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนโดยไม่ขัดต่อหลักการปลูกพืชอินทรีย์	3.78	พอใจมาก
6. วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชอินทรีย์	3.67	พอใจมาก
7. การประยุกต์การปลูกพืชอินทรีย์เพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามฤดูกาล	3.56	ปานกลาง
8. การดูแลเอาใจใส่รักษาพืชผลมากขึ้นกว่าเดิม	2.89	ปานกลาง
9. การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้พัฒนาการปลูกพืชอินทรีย์	2.67	พอใจน้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	3.67	พอใจมาก

สำหรับด้านหลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ เกษตรกรมีความพอใจมากที่สุดในการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชผักโดยไม่ใช้สารเคมีและมีความพอใจมากในมาตรฐานและข้อกำหนดในการปลูกพืชอินทรีย์ การผลิตปุ๋ยจากวัตถุดิบทางธรรมชาติ การเพาะพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์พืชอินทรีย์โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนโดยไม่ขัดต่อหลักการปลูกพืชอินทรีย์ และวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชอินทรีย์ ซึ่งจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม และการสอบถามเกษตรกรพบว่าเกษตรกรพอใจมากกับหลักและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ เนื่องจากเกษตรกรรู้สึกดีในการช่วยรักษาความสมดุลของธรรมชาติ รวมทั้งพอใจกับหลักการและวิธีการปลูกตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังมีความพอใจกับการดูแลควบคุมการปลูกพืชอินทรีย์ในกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์ด้วยกันเองซึ่งเกษตรกรกล่าวว่าในกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์ด้วยกันจะต้องคอยดูแลและควบคุมกันเองภายในกลุ่มว่าใครทำผิดหลักการปลูกพืชอินทรีย์หรือไม่ ถ้ามีเกษตรกรจะทำการตักเตือนไม่ให้ทำผิดหลักการปลูกพืชอินทรีย์

5.2.4 ความชอบ/ความรู้สึกด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์

ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์ เกษตรกรมีความพอใจมากที่สุดที่การปลูกพืชอินทรีย์ทำให้สุขภาพร่างกายของตัวเองและครอบครัวรวมไปถึงผู้บริโภคขึ้น (5.00) ช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและลดมลพิษในอากาศ(5.00) และประโยชน์ทางการบริโภคพืชอินทรีย์ของตัวเองและผู้บริโภค (5.00) การช่วยลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้สารเคมี (4.67) และสามารถนำซากพืช มูลสัตว์และวัตถุดิบจากธรรมชาติที่เหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์ได้ (4.44) ตามลำดับ และเกษตรกรพอใจมากในการกำหนดราคาขายได้เองโดยไม่ต้องตั้งราคาขายตามท้องตลาดทั่วไป (4.33) พืชอินทรีย์เริ่มเป็นที่นิยมและต้องการของตลาดพืชผักในปัจจุบันทำให้มีแนวโน้มในการขยายตัวของตลาดอินทรีย์สูง (4.11) การปลูกพืชอินทรีย์เป็นระบบการทำการเกษตรที่มีความยั่งยืนทำให้เป็นอาชีพที่มั่นคงแก่ท่านได้ (4.11) การแปรรูปผลผลิต (พืชผัก) ให้เกิดรายได้อื่นตามความเหมาะสม เช่น นำมาแปรรูปเป็นอาหารต่าง ๆ เพื่อจำหน่าย (4.11) และสามารถผลิตวัตถุดิบในการปลูกพืชอินทรีย์ได้ด้วยตนเอง (4.00) (ดังตาราง 13)

ตาราง 13 ความชอบ/ความรู้สึกด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์

ความชอบ/ความรู้สึก	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. สุขภาพร่างกายของตัวเองและครอบครัวรวมไปถึงผู้บริโภคดีขึ้น	5.00	พอใจมากที่สุด
2. ช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและลดมลพิษในอากาศได้	5.00	พอใจมากที่สุด
3. ประโยชน์ทางด้านการบริโภคของเกษตรกรและผู้บริโภค	5.00	พอใจมากที่สุด
4. ช่วยลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้สารเคมี	4.67	พอใจมากที่สุด
5. สามารถนำซากพืช มูลสัตว์และวัตถุดิบจากธรรมชาติที่เหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์ต่อการปลูกพืชอินทรีย์ได้	4.44	พอใจมากที่สุด
6. กำหนดราคาขายได้เองโดยไม่ต้องตั้งราคาขายตามท้องตลาดทั่วไป	4.33	พอใจมาก
7. พืชอินทรีย์เริ่มเป็นที่นิยมและต้องการของตลาดพืชผักในปัจจุบันทำให้มีแนวโน้มในการขยายตัวของตลาดอินทรีย์สูงขึ้น	4.11	พอใจมาก
8. เป็นระบบการทำการเกษตรที่มีความยั่งยืนทำให้เป็นอาชีพที่มั่นคงได้	4.11	พอใจมาก
9. สามารถนำพืชอินทรีย์มาแปรรูปผลผลิต ให้เกิดรายได้อื่นตามความเหมาะสม เช่น นำมาแปรรูปเป็นอาหารต่าง ๆ เพื่อจำหน่าย	4.11	พอใจมาก
10. สามารถผลิตวัตถุดิบในการปลูกพืชอินทรีย์ได้ด้วยตนเอง	4.00	พอใจมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.48	พอใจมากที่สุด

เกษตรกรพอใจมากที่สุดจากการปลูกพืชอินทรีย์ทำให้สุขภาพร่างกายของตัวเองและครอบครัวรวมไปถึงผู้บริโภคดีขึ้น การช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและลดมลพิษในอากาศ และประโยชน์ทางด้านการบริโภคพืชอินทรีย์ของตัวเองและผู้บริโภค การช่วยลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้สารเคมี และสามารถนำซากพืช มูลสัตว์และวัตถุดิบจากธรรมชาติที่เหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์ได้ และเกษตรกรมีความพอใจมากในกำหนดราคาขายได้เอง และพืชอินทรีย์กำลังเป็นที่นิยมและต้องการของตลาดพืชผักในปัจจุบัน ทำให้มีแนวโน้มในการขยายตัวของตลาดอินทรีย์สูงขึ้น รวมไปถึงเห็นด้วยที่การปลูกพืชอินทรีย์เป็นระบบการทำการเกษตรที่มีความยั่งยืนทำให้เป็นอาชีพที่มั่นคงแก่เกษตรกรได้ และพอใจมากกับการแปรรูปพืชอินทรีย์ให้เกิดรายได้อื่นตามความเหมาะสม เช่น แปรรูปเป็นอาหารต่าง ๆ เพื่อจำหน่าย และสามารถผลิตวัตถุดิบในการปลูกพืช

อินทรีย์ได้ด้วยตนเอง จากการสอบถามและการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม เกษตรกรมีความพอใจที่การปลูกพืชอินทรีย์ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและผู้บริโภคมาก เนื่องจากเกษตรกรมีสุขภาพที่ดีและมีความปลอดภัยในการประกอบอาชีพและสามารถลดต้นทุนในการปลูกพืชอินทรีย์ได้มากขึ้น รวมทั้งเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์กลุ่มนี้มีการช่วยเหลือกันในกลุ่มทั้งที่ผ่านมาและในปัจจุบันทั้งด้านปัจจัยการผลิตและการตลาด ทำให้มีความสามัคคีกันซึ่งส่งผลให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นแก่เกษตรกรด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ กันภัย (2547) เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการผลิตข้าวอินทรีย์ ทำให้ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ปลอดภัยต่อผู้ผลิต ลดต้นทุนการผลิต และสิ่งแวดล้อมปลอดภัย

5.2.5 สรุปทัศนคติด้านความชอบ/ความรู้สึกในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร เกษตรกรพอใจมากที่สุดในประโยชน์ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์ (4.48) และพอใจมากในสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในการปลูกพืชอินทรีย์ (3.94) หลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ (3.67) และราคาของพืชอินทรีย์ที่ได้รับ (3.73) (ดังตาราง 14)

ตาราง 14 ด้านความชอบ/ความรู้สึกในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร

ความชอบ/ความรู้สึก	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1.ประโยชน์ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์	4.48	พอใจมากที่สุด
2.สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในการปลูกพืชอินทรีย์	3.94	พอใจมาก
3.ราคาพืชอินทรีย์	3.73	พอใจมาก
4.หลักและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์	3.67	พอใจมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.98	พอใจมาก

ทัศนคติด้านความชอบ/ความรู้สึกในการปลูกพืชอินทรีย์เห็นได้ว่า เกษตรกรพอใจมากที่สุดในประโยชน์ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์ และพอใจมากในสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ราคาพืชอินทรีย์ และหลักและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ โดยจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มพบว่า เกษตรกรพอใจในประโยชน์ที่ได้รับมากที่สุด เนื่องจากการปลูกพืชอินทรีย์มีประโยชน์ในด้านการประกอบอาชีพเกษตรกร ประโยชน์ในด้านการบริโภคภายในครัวเรือน ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรสามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและลดปัญหาในด้านสุขภาพ

5.3 ด้านพฤติกรรมในการปลูกพืชอินทรีย์

ในด้านพฤติกรรมในการปลูกพืชอินทรีย์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการปลูกพืชอินทรีย์ในปัจจุบันและแนวโน้มในการปลูกพืชอินทรีย์ในอนาคตของเกษตรกร ได้ผลการศึกษา ดังนี้

5.3.1 พฤติกรรมในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในปัจจุบัน

เกษตรกรมีการนำพืชอินทรีย์ที่ตนเองปลูกมาแปรรูปเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น (4.56) และมีการแนะนำชักชวนและให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เกษตรกรที่ยังทำการปลูกพืชแบบเคมีให้หันมาปลูกพืชอินทรีย์ (4.56) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีการเพาะปลูกพืชอินทรีย์อย่างถูกต้องหลักการและมาตรฐานในการปลูกพืชอินทรีย์ (4.33) มีการให้ความรู้แก่ครอบครัวและแรงงานของตนในการปลูกพืชอินทรีย์ที่ถูกต้อง (4.22) และการใช้เงินทุนของตนเองเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกพืชอินทรีย์ (4.22) อยู่ในระดับมากและพบว่าเกษตรกรมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปลูกพืชอินทรีย์ (2.00) และมีรวมกลุ่มกันเพื่อให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในด้านปัจจัยการผลิต ราคา และความรู้ในการปลูกพืชอินทรีย์ (1.89) อยู่ในระดับน้อย (ดังตาราง 15)

ตาราง 15 พฤติกรรมการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในปัจจุบัน

การปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. มีการนำพืชอินทรีย์ที่ทานปลูกมาแปรรูปเป็นอาหารเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น	4.56	มากที่สุด
2. มีการแนะนำชักชวนและให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เกษตรกรที่ยังทำการปลูกพืชแบบเคมีให้หันมาปลูกพืชอินทรีย์	4.56	มากที่สุด
3. มีการเพาะปลูกพืชอินทรีย์อย่างถูกต้องหลักการและมาตรฐานในการปลูกพืชอินทรีย์	4.33	มาก
4. มีการให้ความรู้แก่ครอบครัวและแรงงานของตนในการปลูกพืชอินทรีย์ที่ถูกต้อง	4.22	มาก
5. ใช้เงินทุนของตนเองเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกพืชอินทรีย์	4.22	มาก
6. มีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปลูกพืชอินทรีย์ของตนเองอยู่เสมอ	4.11	มาก
7. มีการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือกันเองภายในกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์	4.11	มาก
8. สามารถแก้ไขปัญหาต่างในการปลูกพืชอินทรีย์ได้โดยไม่ขัดต่อหลักการปลูกพืชอินทรีย์	3.89	มาก
9. มีการบริหารต้นทุนการปลูกพืชอินทรีย์ที่ดีเป็นระบบ	3.11	ปานกลาง
10. มีการบริหารการตลาด และหาลูกค้าที่นิยมบริโภคพืชอินทรีย์	3.00	ปานกลาง
11. มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปลูกพืชอินทรีย์	2.00	น้อย
12. มีการรวมกลุ่มกันเพื่อให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในด้านปัจจัยการผลิต ราคา และความรู้ในการปลูกพืชอินทรีย์	1.89	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	3.67	มาก

พฤติกรรมในการปลูกพืชอินทรีย์ในปัจจุบันของเกษตรกร เห็นได้ว่าเกษตรกรมีพฤติกรรมการนำพืชอินทรีย์มาแปรรูปเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น มีการแนะนำชักชวนและให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เกษตรกรที่ทำการปลูกพืชแบบเคมีให้หันมาปลูกพืชอินทรีย์อยู่ในระดับมากที่สุด จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม สรุปได้ว่าเกษตรกรมีการนำพืชอินทรีย์มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อ

จำหน่ายควบคู่กับการจำหน่ายพืชอินทรีย์และเกษตรกรยังมีการแนะนำชักชวนให้ความรู้ที่ถูกต้องในการปลูกพืชอินทรีย์แก่เกษตรกรและผู้สนใจในการปลูกพืชอินทรีย์ทั่วไป ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ นักศึกษา และนักเรียน เป็นต้น รองลงมาคือ มีการเพาะปลูกพืชอินทรีย์อย่างถูกต้องหลักการและมาตรฐานในการปลูกพืชอินทรีย์ และมีการให้ความรู้แก่ครอบครัวและแรงงานของตนในการปลูกพืชอินทรีย์ที่ถูกต้อง รวมถึงการใช้เงินทุนของตนเองเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกพืชอินทรีย์อยู่ในระดับมาก และพบว่าเกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในด้านปัจจัยการผลิต ราคา และความรู้ในการปลูกพืชอินทรีย์อยู่ในระดับน้อย ซึ่งผลจากการตอบแบบสอบถามของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กันกับการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม พบว่ารัฐบาลไม่ได้ช่วยเหลือและส่งเสริมการปลูกพืชอินทรีย์แก่เกษตรกรอย่างแท้จริง ดังนั้น เกษตรกรจึงมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันภายในกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์ ทั้งในด้านปัจจัยการผลิต การตลาดและความรู้ในการปลูกพืชอินทรีย์

5.3.2 แนวโน้มในการปลูกพืชอินทรีย์ในอนาคต

แนวโน้มการปลูกพืชอินทรีย์ในอนาคตของเกษตรกร เห็นได้ว่าการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปลูกพืชอินทรีย์ของตนให้มากขึ้น (4.56) การแนะนำชักชวนรวมทั้งให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เกษตรกรที่ยังทำการปลูกพืชแบบเคมีให้หันมาปลูกพืชอินทรีย์มากยิ่งขึ้น(4.44) และการเพิ่มหรือขยายการผลิตพืชอินทรีย์ของตนให้มากขึ้นกว่าเดิม (4.44) มีแนวโน้มอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการปลูกพืชอินทรีย์เพื่อให้เกิดการปลูกพืชอินทรีย์ได้ผลดียิ่งขึ้น มีแนวโน้มอยู่ในระดับปานกลางอยู่ในระดับปานกลาง (3.33) (ดังตาราง 16)

ตาราง 16 แนวโน้มในการปลูกพืชอินทรีย์ในอนาคตของเกษตรกร

แนวโน้มในการปลูกพืชอินทรีย์	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. จะมีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปลูกพืชอินทรีย์ของตนให้มากขึ้น	4.56	มากที่สุด
2. มีการแนะนำชักชวนรวมทั้งให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เกษตรกรที่ยังทำการปลูกพืชแบบเคมีให้หันมาปลูกพืชอินทรีย์มากยิ่งขึ้น	4.44	มากที่สุด
3. จะมีการเพิ่มหรือขยายการผลิตพืชอินทรีย์ของตนให้มากขึ้นกว่าเดิม	4.44	มากที่สุด
4. จะมีการพัฒนาการตลาด หรือเพิ่มจำนวนลูกค้าของตนให้มากยิ่งขึ้น	4.44	มากที่สุด
5. จะมีการบริหารต้นทุนการปลูกพืชอินทรีย์ที่ดีเป็นระบบมากขึ้นกว่าปัจจุบัน	4.44	มากที่สุด
6. จะสามารถแก้ไขปัญหาในการปลูกพืชอินทรีย์ได้ดียิ่งขึ้น	4.44	มากที่สุด
7. จะนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการปลูกพืชอินทรีย์เพื่อให้การปลูกพืชอินทรีย์ได้ผลดียิ่งขึ้น	3.33	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	4.30	มาก

การปลูกพืชอินทรีย์ในอนาคตของเกษตรกรมีแนวโน้มที่ดีอยู่ในระดับมาก โดยการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปลูกพืชอินทรีย์ของตนให้มากขึ้น การแนะนำชักชวนรวมทั้งให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เกษตรกรที่ยังทำการปลูกพืชแบบเคมีให้หันมาปลูกพืชอินทรีย์มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงจะมีการเพิ่มหรือขยายการผลิตพืชอินทรีย์ของตนให้มากขึ้นกว่าเดิม มีแนวโน้มในระดับมากที่สุด ส่วนการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการปลูกพืชอินทรีย์เพื่อให้การปลูกพืชอินทรีย์ได้ผลดียิ่งขึ้นนั้นมีแนวโน้มพฤติกรรมของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกพืชอินทรีย์ จากการที่เกษตรกรมีความตั้งใจที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของตนในการปลูกพืชอินทรีย์ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วันเพ็ญชัยกิจมงคล (2544) ซึ่งกล่าวว่านักศึกษามีทัศนคติดีต่อเทคนิควิธีการจำคำศัพท์โดยนักศึกษามีความพยายามและความตั้งใจในการพัฒนาตนเองและฝึกฝนการใช้เทคนิควิธีเป็นอย่างมาก

5.2.5 สรุปทัศนคติด้านพฤติกรรมในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร

ด้านพฤติกรรมในการปลูกพืชอินทรีย์ เกษตรกรมีแนวโน้มในการปลูกพืชอินทรีย์ในอนาคตที่ดีในระดับมาก (4.30) และปัจจุบันเกษตรกรมีพฤติกรรมในการปลูกพืชอินทรีย์ที่ดีในระดับมาก (3.67) (ดังตาราง 17)

ตาราง 17 สรุปทัศนคติด้านพฤติกรรมในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร

ระดับพฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. แนวโน้มในการปลูกพืชอินทรีย์ในอนาคต	4.30	มาก
2. การปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในปัจจุบัน	3.67	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.99	มาก

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มที่ดีในระดับมาก ซึ่งเห็นว่าเกษตรกรพฤติกรรมในการปลูกพืชอินทรีย์ในปัจจุบันและมีแนวโน้มของพฤติกรรมในการปลูกพืชอินทรีย์ในอนาคตที่ดี เห็นได้จากในปัจจุบันที่เกษตรกรมีการนำพืชอินทรีย์มาแปรรูปเป็นอาหารจำหน่าย รวมถึงมีการแนะนำชักชวนและให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เกษตรกรที่ปลูกพืชโดยใช้สารเคมีให้หันมาปลูกพืชแบบอินทรีย์และในอนาคตมีแนวโน้มในการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปลูกพืชอินทรีย์ การชักชวนและให้ความรู้แก่เกษตรกรที่ปลูกพืชเคมีให้หันมาปลูกพืชอินทรีย์ และจะเพิ่มหรือขยายการผลิตพืชอินทรีย์ของตนให้มากขึ้น เป็นต้น

สรุป : ทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความชอบ/ความรู้สึก และด้านพฤติกรรม

จากการศึกษาถึงทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านชอบความ/ความรู้สึก และด้านพฤติกรรมของเกษตรกรนั้นถือว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการปลูกพืชอินทรีย์อยู่ในระดับมาก (4.00) ทั้งด้านด้านความรู้ความเข้าใจ (4.02) ด้านพฤติกรรม (3.99) และด้านความชอบ/ความรู้สึก (3.98) (ดังตาราง 18)

ตาราง 18 สรุปทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ด้านความรู้ความเข้าใจ
ด้านความชอบ/ความรู้สึก และด้านพฤติกรรม

ระดับทัศนคติ	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	4.02	มาก
2. ด้านพฤติกรรม	3.99	มาก
3. ด้านความชอบ/ความรู้สึก	3.98	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.00	มาก

สรุปได้ว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในการปลูกพืชอินทรีย์อยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านพฤติกรรม และด้านความชอบ/ความรู้สึก ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามมีความสัมพันธ์กับการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกพืชอินทรีย์เนื่องจากการได้รับความรู้และได้ประสบการณ์จากการปลูกพืชอินทรีย์ที่ดี จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการปลูกพืชอินทรีย์มากยิ่งขึ้นจากการปลูกพืชอินทรีย์อย่างจริงจัง เนื่องจากผลที่ได้จากการปลูกพืชอินทรีย์เกิดผลดีต่อตัวเอง ครอบครัวและผู้บริโภค ทำให้เกษตรกรมีความรู้สึกชอบและพอใจในการประกอบธุรกิจพืชอินทรีย์

ส่วนที่ 6 แรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์

ผู้วิจัยทำการวัดแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์โดยการสัมภาษณ์แบบกลุ่มและการใช้แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นเชิงบวก โดยแบ่งช่วงของค่าเฉลี่ยที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถาม ออกเป็น 5 ระดับดังนี้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 – 5.29 หมายถึง มากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 – 4.43 หมายถึง มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 – 3.57 หมายถึง ปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.86 – 2.71 หมายถึง น้อย และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 1.85 หมายถึง น้อยที่สุด

โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงความสำคัญของปัจจัยจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ แรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ด้านต่าง ๆ ของเกษตรกร ได้แก่ แรงจูงใจด้านความสนใจ ด้านความรัก ด้านความศรัทธา ด้านผู้บริโภค ด้านสื่อหรือโฆษณา และด้านหน่วยงานภาครัฐบาล

6.1 ความสำคัญของปัจจัยจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์

ความสำคัญของปัจจัยจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก (4.16) โดยความปลอดภัยต่อสุขภาพและร่างกายในการประกอบอาชีพมี

อิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรมากที่สุด (4.56) รองลงมาคือค่าใช้จ่ายที่ลดลงในการผลิต (4.33) และโอกาสทางด้านการตลาดในการจำหน่ายพืชอินทรีย์ (4.11) (ดังตาราง 19)

ตาราง 19 ความสำคัญของปัจจัยเชิงใจในการปลูกพืชอินทรีย์

ความสำคัญของปัจจัยเชิงใจในการปลูกพืชอินทรีย์	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. ความปลอดภัยต่อสุขภาพและร่างกายในการประกอบอาชีพ	4.56	มากที่สุด
2. ค่าใช้จ่ายที่ลดลงในการผลิต	4.33	มาก
3. โอกาสทางด้านการตลาดในการจำหน่ายพืชอินทรีย์	4.11	มาก
4. รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการปลูกพืชอินทรีย์	3.89	มาก
5. การยอมรับและความเชื่อถือของผู้บริโภค	3.89	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.16	มาก

เห็นได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อแรงจูงใจในการประกอบอาชีพของเกษตรกรคือความปลอดภัยต่อสุขภาพและร่างกายในการประกอบอาชีพ และมีแรงจูงใจมากในค่าใช้จ่ายที่ลดลงในการผลิต โอกาสทางด้านการตลาดในการจำหน่ายพืชอินทรีย์ รายได้ที่เพิ่มขึ้น และการยอมรับและความเชื่อถือของผู้บริโภค ซึ่งจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มและการสอบถามเกษตรกรพบว่า เกษตรกรต้องการรักษาสุขภาพและความปลอดภัยของตนเองมากยิ่งขึ้นเนื่องจากในอดีตเคยปลูกพืชโดยใช้สารเคมีมาก่อนแล้วทำให้ร่างกายมีสุขภาพที่ไม่ดี และแรงจูงใจจากค่าใช้จ่ายในการผลิตที่ลดลงก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของเกษตรกรเนื่องจากไม่ต้องเป็นภาระหนี้สินทางด้านปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ยเคมีหรือสารกำจัดศัตรูพืชที่มีราคาแพงเหมือนที่ผ่านมา

6.2 แรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์

6.2.1 แรงจูงใจด้านความสนใจในการปลูกพืชอินทรีย์

แรงจูงใจด้านความสนใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรมีอิทธิพลอยู่ในระดับมาก (3.96) โดยการต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตแบบเดิมมาเป็นการปลูกพืชอินทรีย์นั้นมีอิทธิพลอยู่ระดับมาก (4.33) รองลงมาคือการปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (4.22) และการได้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะในการปลูกพืชอินทรีย์ (4.11) ส่วนการ

ดูงาน (3.56) และผลตอบแทนหรือรายได้ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์ (3.56) มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในระดับปานกลาง (ดังตาราง 20)

ตาราง 20 แรงจูงใจด้านความสนใจในการปลูกพืชอินทรีย์

แรงจูงใจด้านความสนใจ	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. ต้องการการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตแบบเดิมมาเป็นการปลูกพืชแบบอินทรีย์	4.33	มาก
2. การปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.22	มาก
3. การได้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการปลูกพืชอินทรีย์	4.11	มาก
4. การดูงาน	3.56	ปานกลาง
5. ผลตอบแทนหรือรายได้ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์	3.56	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.96	มาก

ความสนใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรนั้น ความต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตแบบเดิมมาเป็นการปลูกพืชอินทรีย์มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจมากที่สุด รองลงมาคือการปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปลูกพืชอินทรีย์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในระดับมาก ส่วนการดูงานและผลตอบแทนหรือรายได้ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์นั้นมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ กมล ศรีระทัศน์ (2547) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตข้าวแบบเดิมมาเป็นการผลิตข้าวอินทรีย์จึงมีความสนใจในการฝึกอบรม การจัดทัศนศึกษา ดูงาน และยังมีความต้องการความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมโดยมีการนำความรู้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับไปปฏิบัติตามอีกด้วย ซึ่งจากการวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่าความสนใจของเกษตรกรมีผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกร

6.2.2 แรงจูงใจด้านความรักที่มีผลต่อการปลูกพืชอินทรีย์

ด้านความรักมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจอยู่ในระดับมากที่สุด (4.89) โดยในรายละเอียดพบว่า การปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่รักษาสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ ความปลอดภัยของตนเองในการใช้สารเคมี ตัวเกษตรกรผู้ปลูกเองและครอบครัวได้บริโภคพืชผักอินทรีย์ เกษตรกรมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในระดับมากที่สุด (5.00) รองลงมาคือการปลูกพืชอินทรีย์ทำให้ตัวผู้ปลูกเองมี

สุขภาพที่ดีขึ้น ครอบครัวเข้าใจและสนับสนุนในการปลูกพืชอินทรีย์ให้กับตัวผู้ปลูก (4.89) และการยอมรับของกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์ (4.56) (ดังตาราง 21)

ตาราง 21 แรงจูงใจด้านความรักที่มีผลต่อการปลูกพืชอินทรีย์

แรงจูงใจด้านความรัก	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. การปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่รักษาสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ	5.00	มากที่สุด
2. ความปลอดภัยของตนเองในการใช้สารเคมี	5.00	มากที่สุด
3. ตัวเกษตรกรผู้ปลูกเองและครอบครัวได้บริโภคพืชผักอินทรีย์	5.00	มากที่สุด
4. การปลูกพืชอินทรีย์ทำให้ตัวผู้ปลูกเองมีสุขภาพที่ดีขึ้น	4.89	มากที่สุด
5. ครอบครัวเข้าใจและสนับสนุนในการปลูกพืชอินทรีย์ให้กับตัวผู้ปลูก	4.89	มากที่สุด
6. การยอมรับของกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์	4.56	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.89	มากที่สุด

ในด้านความรักที่มีผลต่อการปลูกพืชอินทรีย์ มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ การปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่รักษาสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ มีความปลอดภัยต่อตนเองในการใช้สารเคมี การที่ตัวเกษตรกรผู้ปลูกเองและครอบครัวได้บริโภคพืชผักอินทรีย์ การปลูกพืชอินทรีย์ทำให้ตัวผู้ปลูกเองมีสุขภาพที่ดีขึ้น ครอบครัวเข้าใจและสนับสนุนในการปลูกพืชอินทรีย์ให้กับตัวผู้ปลูก และการยอมรับของกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์ ซึ่งให้เห็นว่าเกษตรกรมีแรงจูงใจที่จะปลูกพืชอินทรีย์เนื่องจากเกษตรกรมีความรักในสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ รวมถึงมีความรักสุขภาพของตนและครอบครัว

6.2.3 แรงจูงใจด้านความศรัทธาในการปลูกพืชอินทรีย์

ด้านความศรัทธาในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในระดับมากที่สุด (4.72) โดยในรายละเอียดพบว่า การปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่จะช่วยลดต้นทุนในการปลูกพืชในระยะยาวได้ มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในระดับมากที่สุด (5.00) รองลงมาคือการปลูกพืชแบบพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่ดีที่สุดในทางธรรมชาติ (4.78) ในอนาคตตลาดจะมีความต้องการพืชอินทรีย์เพิ่มขึ้นและพืชอินทรีย์จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ (4.78) และการปลูกพืชอินทรีย์จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น (4.33) (ดังตาราง 22)

ตาราง 22 แรงจูงใจด้านความศรัทธาในการปลูกพืชอินทรีย์

แรงจูงใจด้านความศรัทธา	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. การปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่จะช่วยลดต้นทุนในการปลูกพืชในระยะยาวได้	5.00	มากที่สุด
2. การปลูกพืชแบบพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่ดีที่สุดในทางธรรมชาติ	4.78	มากที่สุด
3. ในอนาคตตลาดจะมีความต้องการพืชอินทรีย์เพิ่มขึ้นและพืชอินทรีย์จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ	4.78	มากที่สุด
4. การปลูกพืชอินทรีย์จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น	4.33	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.72	มากที่สุด

สำหรับความศรัทธาในการปลูกพืชอินทรีย์นั้นมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งความศรัทธาว่าการปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่จะช่วยลดต้นทุนในระยะยาวได้และการปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่ดีที่สุดในทางธรรมชาติ รวมทั้งในอนาคตตลาดจะมีความต้องการพืชอินทรีย์เพิ่มขึ้นและพืชอินทรีย์จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพนั้นก็มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในระดับมากที่สุด ส่วนการปลูกพืชอินทรีย์จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นนั้นมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ สรุทธิ์สิงห์พรพงศ์ (2548) เกษตรกรคิดว่าในอนาคตตลาดมีความต้องการข้าวอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น คิดว่าการผลิตข้าวอินทรีย์จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และคิดว่าการผลิตข้าวอินทรีย์ในระยะยาวจะทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

6.2.4 แรงจูงใจด้านผู้บริโภคที่มีผลต่อการปลูกพืชอินทรีย์

อิทธิพลด้านผู้บริโภคมีผลต่อแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์อยู่ในระดับมาก (4.22) โดยเกษตรกรมีแรงจูงใจจากการที่ผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคพืชอินทรีย์เพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับมาก (4.33) รองลงมาคือผู้บริโภคมีความยอมรับในความปลอดภัยของการปลูกพืชอินทรีย์ (4.11) (ดังตาราง 23)

ตาราง 23 แรงจูงใจด้านผู้บริโภครในการปลูกพืชอินทรีย์

แรงจูงใจด้านผู้บริโภค	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. ผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคพืชอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น	4.33	มาก
2. มีความยอมรับในความปลอดภัยของพืชอินทรีย์ของเกษตรกร	4.11	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.22	มาก

สำหรับอิทธิพลด้านผู้บริโภคมิมีผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในระดับมาก เห็นได้ว่าเกษตรกรมีแรงจูงใจอยู่ในระดับมากจากการที่ผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคพืชอินทรีย์เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากผู้บริโภคในปัจจุบันหันมาใส่ใจในสุขภาพของตนเองมากขึ้น และยอมรับในความปลอดภัยของการปลูกพืชแบบอินทรีย์ของเกษตรกรเพิ่มขึ้นด้วย

6.2.5 แรงจูงใจด้านสื่อหรือโฆษณา

แรงจูงใจด้านสื่อหรือโฆษณามีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในระดับมาก (3.78) ทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ถึงผลดีของการปลูกพืชอินทรีย์ (3.89) และการสร้างกระแสนิยมในการปลูกพืชแบบอินทรีย์ (3.67) (ดังตาราง 24)

ตาราง 24 แรงจูงใจด้านสื่อหรือโฆษณา

แรงจูงใจด้านสื่อหรือโฆษณา	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1 มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ถึงผลดีของการปลูกพืชอินทรีย์	3.89	มาก
2 มีการสร้างกระแสนิยมในการปลูกพืชแบบอินทรีย์	3.67	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.78	มาก

เห็นว่าด้านสื่อหรือโฆษณามีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในระดับมาก เห็นได้จากการที่มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ถึงผลดีของการปลูกพืชอินทรีย์ และการมีการสร้างกระแสนิยมในการปลูกพืชแบบอินทรีย์ ที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในระดับมาก

เนื่องจากในปัจจุบันมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์และมีการสร้างกระแสนิยมในการปลูกพืชแบบอินทรีย์กันอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นทางอินเทอร์เน็ต ทางโทรทัศน์ วิทยุ หรือ

ทางหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ซึ่งความสอดคล้องกับ สุภาพรณ คงคา (2548) พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเกษตรจาก วิทยุ โทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจที่ผลักดันให้ เกษตรกรเข้าร่วม โครงการจัดการมาตรฐานลำไย ซึ่งเกษตรกรที่รับรู้ข่าวสารและเรื่องราวต่างโดย ช่องทางสื่อความรู้และสื่อมวลชนส่วนมากจะยอมรับวิทยาการเกษตรสมัยใหม่

6.2.6 แรงจูงใจด้านหน่วยงานภาครัฐบาลที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์
ด้านหน่วยงานภาครัฐบาลมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรอยู่ในระดับ ปานกลาง (3.11) ซึ่งเกษตรกรมีแรงจูงใจจากการจัดอบรมสัมมนาทางวิชาการถึงประโยชน์ในการ ปลูกพืชแบบอินทรีย์ อยู่ในระดับปานกลาง (3.33) รองลงมาคือการให้การสนับสนุนการปลูกพืช อินทรีย์โดยการช่วยเหลือทางด้านการผลิตและการตลาดนั้นเกษตรกรและการสาธิตและแนะนำ วิธีการปลูกพืชอินทรีย์ที่ถูกต้องให้แก่เกษตรกรก็มีแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง (3.00) (ดังตาราง 25)

ตาราง 25 แรงจูงใจด้านหน่วยงานภาครัฐบาล

แรงจูงใจด้านหน่วยงานภาครัฐบาล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1 การจัดอบรม สัมมนาทางวิชาการถึงประโยชน์ในการปลูก พืชแบบอินทรีย์	3.33	ปานกลาง
2. ให้การสนับสนุนการปลูกพืชอินทรีย์โดยการช่วยเหลือ ทางด้านการผลิตและการตลาด	3.00	ปานกลาง
3 มีการสาธิตและแนะนำวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ที่ถูกต้อง ให้แก่เกษตรกร	3.00	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.11	ปานกลาง

สำหรับแรงจูงใจด้านหน่วยงานภาครัฐบาลนั้นมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกร อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรม สัมมนาทางวิชาการถึงประโยชน์ในการปลูก พืชอินทรีย์ การให้การสนับสนุนการปลูกอินทรีย์โดยการช่วยเหลือทางด้านการผลิตและการตลาด รวมถึงมีการสาธิตและแนะนำวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ที่ถูกต้องให้แก่เกษตรกร ซึ่งสาเหตุที่ด้าน หน่วยงานภาครัฐบาลมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลางนั้น จากการ สัมภาษณ์แบบกลุ่ม เกษตรกรกล่าวว่า หน่วยงานทางภาครัฐบาลไม่ได้เข้ามาชักจูงหรือส่งเสริมให้ เกษตรกรหันมาปลูกพืชอินทรีย์ตั้งแต่เริ่มทำการปรับเปลี่ยน ซึ่งการที่เกษตรกรเริ่มทำการปลูกพืช

อินทรีย์ได้นั้น เนื่องจากการได้รับการชักชวนและพาไปศึกษาดูงานการปลูกพืชอินทรีย์จากกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง โดยกลุ่มหรือหน่วยงานทางภาคเอกชนเป็นส่วนใหญ่

สรุป : แรงงูใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร

แรงงูใจมีอิทธิพลต่อการปลูกพืชอินทรีย์ในระดับมาก (4.11) โดยในรายละเอียดนั้นแรงงูใจด้านความรัก (4.89) และความศรัทธา (4.72) มีอิทธิพลต่อแรงงูใจในระดับมากที่สุด ส่วนในด้านผู้บริโภค (4.22) ด้านความสนใจในการปลูกพืชอินทรีย์ (3.96) และด้านสื่อหรือโฆษณา (3.78) มีอิทธิพลต่อแรงงูใจในการปลูกพืชอินทรีย์อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ สำหรับแรงงูใจด้านหน่วยงานรัฐบาลนั้นอยู่ในระดับปานกลาง (3.11) (ดังตาราง 26)

ตาราง 26 สรุปแรงงูใจในการปลูกพืชอินทรีย์ในด้านต่าง ๆ

ระดับแรงงูใจในการปลูกพืชอินทรีย์ในด้านต่าง ๆ	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. แรงงูใจด้านความรัก	4.89	มากที่สุด
2. แรงงูใจด้านความศรัทธา	4.72	มากที่สุด
3. แรงงูใจด้านผู้บริโภค	4.22	มาก
4. แรงงูใจด้านความสนใจในการปลูกพืชอินทรีย์	3.96	มาก
5. แรงงูใจด้านสื่อหรือโฆษณา	3.78	มาก
6.แรงงูใจด้านหน่วยงานภาครัฐบาล	3.11	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	4.11	มาก

เกษตรกรมีแรงงูใจจากอิทธิพลด้านความรักและความศรัทธามากที่สุด ส่วนอิทธิพลด้านผู้บริโภค ด้านความสนใจ ด้านสื่อหรือโฆษณา มีอิทธิพลอยู่ในระดับมาก ในด้านหน่วยงานรัฐบาลนั้นมีอิทธิพลต่อแรงงูใจของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งให้เห้นว่าเกษตรกรในปัจจุบันให้ความสนใจต่อความรักของสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัว รวมไปถึงมีความศรัทธาในการปลูกพืชอินทรีย์โดยเชื่อว่าการปลูกพืชอินทรีย์จะทำให้ตนมีรายได้และมีความมั่นคงในอาชีพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ส่วนที่ 7 ปัญหาอื่นๆ ในการปลูกพืชอินทรีย์

จากการที่ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้เกษตรกรได้ชี้แจงถึงปัญหาในการปลูกพืชอินทรีย์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ปัญหาโรคพืช แมลงศัตรูพืชและปัญหาการเจริญเติบโตช้าของพืชอินทรีย์
2. ปัญหาความเชื่อถือในการประกอบอาชีพการเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรมีปัญหาด้านความเชื่อถือในการประกอบอาชีพการเกษตรอินทรีย์เนื่องจากในตำบลแม่แฝก มีการปลูกพืชเกษตรกรที่ทำการปลูกพืชอินทรีย์ ปลูกพืชแบบเกษตรปลอดสารพิษ และปลูกพืชแบบเคมี จึงมีปัญหาในการจำหน่ายพืชอินทรีย์ในเรื่องการแอบอ้างผลผลิตว่าเป็นพืชอินทรีย์ ทำให้เกิดปัญหาความเชื่อถือในผลผลิต
3. ปัญหาทางด้านพื้นที่การเกษตร เนื่องจากพื้นที่ของเกษตรกรบางส่วนอยู่ติดกับพื้นที่ปลูกพืชแบบเคมี ทำให้ต้องหาหรือเช่าพื้นที่อยู่ห่างไกลจากสารเคมีซึ่งหาได้ยาก ทำให้พื้นที่ที่ใช้ปลูกพืชอินทรีย์ได้มีน้อย
4. ปัญหาการขาดความสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐบาลอย่างจริงจัง ในด้านปัจจัยการผลิต การตลาด และความรู้ในการปลูกพืชอินทรีย์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร โดยการศึกษาครั้งนี้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมเป็นข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม การใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ในการวัดทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยทางสถิติ โดยสามารถสรุปการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์

เกษตรกรเป็นเพศชาย จำนวน 2 ราย เพศหญิง จำนวน 7 ราย และมีอายุระหว่าง 46 – 55 ปี จำนวน 4 ราย อายุ 36 – 45 ปี จำนวน 3 ราย และมีอายุ 56 ปี ขึ้นไป จำนวน 2 ราย โดยเกษตรกรจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 7 ราย ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 ราย และระดับปวส. จำนวน 1 ราย สำหรับรายได้ของเกษตรกรจากการจำหน่ายพืชอินทรีย์ เกษตรกรทั้งหมดมีรายได้ระหว่าง 1,000-3,000 บาท/เดือน โดยเกษตรกรมีรายได้ต่อครัวเรือนประมาณ 17,500 บาท/เดือน จำนวน 1 ราย, 10,000 บาท/เดือน จำนวน 1 ราย, 8,000 บาท/เดือน จำนวน 1 ราย, 7,000 บาท/เดือน จำนวน 2 ราย, 5,000 บาท/เดือน จำนวน 3 ราย และ 6,000 บาท/เดือน จำนวน 1 ราย

ลักษณะของการประกอบธุรกิจพืชอินทรีย์

สำหรับลักษณะของการประกอบธุรกิจพืชอินทรีย์ มีเกษตรกรที่ทำการปลูกพืชอินทรีย์ 4 ปี ขึ้นไป จำนวน 4 ราย โดยมีที่ดินในการเพาะปลูกของตนเอง 3 ราย เช่าที่ดิน 1 ราย และมีเกษตรกรที่ปลูกพืชอินทรีย์ น้อยกว่า 4 ปี จำนวน 5 ราย โดยมีที่ดินเป็นของตนเอง 3 ราย เช่าที่ดิน จำนวน 2 ราย สำหรับแรงงานที่ใช้ในการเพาะปลูกพบว่าเกษตรกรทั้งหมดมีการใช้แรงงานในการเพาะปลูก น้อยกว่า 10 คน

ข้อมูลการปลูกพืชในอดีตและสาเหตุที่ปลูกพืชอินทรีย์

เกษตรกรเคยทำการเพาะปลูกพืชแบบใช้สารเคมีมาก่อน จำนวน 8 ราย มีเพียง 1 ราย ที่ไม่เคยทำการปลูกพืชแบบเคมี สาเหตุที่เกษตรกรเปลี่ยนมาปลูกพืชแบบอินทรีย์ ได้แก่ ต้องการลดต้นทุนเนื่องจากการปลูกพืชอินทรีย์มีต้นทุนที่ต่ำกว่าการปลูกพืชแบบเคมีต้องการรักษาสีแวดล้อม ต้องการรักษาสุขภาพและร่างกายของตนเองและครอบครัว และต้องการกำหนดราคาขายผลผลิตได้ด้วยตนเอง

ชนิดพืชอินทรีย์ที่ปลูก

ชนิดของพืชอินทรีย์ที่เกษตรกรปลูก ได้แก่ ชะอม ผักเชียงดา ผักหวานบ้าน ถั่วฝักยาว มะเขือยาว พริกแดง กระเจี๊ยบเขียว ถั่วพู บวบ ผักกาด ผักคะน้า สลัดใบ ผักตั้งโอ้ แดงกวาดอกแค ต้นหอม ผักชีหูด กะหล่ำดอก กะหล่ำหัวปลี ผักชีฝรั่ง ข้าว มะเขือพวง ตำลึง ฟักทอง ถั่วลิสงเตา ผักบุ้งจีน เป็นต้น

ทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร

จากการศึกษาทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านชอบความ/ความรู้สึก และด้านพฤติกรรมของเกษตรกรนั้น พบว่าโดยรวมแล้วเกษตรกรมีทัศนคติ ที่ดีในการปลูกพืชอินทรีย์อยู่ในระดับมาก (4.02) ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ (4.02) ด้านพฤติกรรม (3.99) และด้านความชอบ/ความรู้สึก (3.98)

แรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์

ผลการศึกษาแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรเห็นได้ว่าปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรมากที่สุด คือ ความปลอดภัยต่อสุขภาพและร่างกายในการประกอบอาชีพ และจากการวัดแรงจูงใจในด้านความรัก ด้านความศรัทธา ด้านผู้บริโภค ด้านความสนใจและด้านสื่อหรือโฆษณา สรุปได้ว่า แรงจูงใจด้านความรัก (4.89) และด้านความศรัทธา (4.72) มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในระดับมากที่สุด ส่วนแรงจูงใจด้านผู้บริโภค (4.22) ด้านความสนใจในการปลูกพืชอินทรีย์ (3.96) และด้านสื่อหรือโฆษณา (3.78) มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในระดับมาก ตามลำดับ สำหรับแรงจูงใจด้านหน่วยงานรัฐบาลมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง (3.11)

ปัญหาอื่นๆ ในการปลูกพืชอินทรีย์

เกษตรกรมีปัญหาในเรื่องของแมลงศัตรูพืช ปัญหาด้านการเจริญเติบโตของพืชอินทรีย์ ปัญหาทางด้านการประกอบอาชีพการเกษตรอินทรีย์เนื่องจากในตำบลมีทั้งเกษตรกรที่ทำการปลูกพืชอินทรีย์ ปลูกพืชแบบเกษตรปลอดสารพิษ และปลูกพืชแบบเคมีทำให้มีปัญหาการแอบอ้างผลผลิตพืชแบบอินทรีย์ ทำให้บางครั้งเกิดปัญหาในด้านคุณภาพของสินค้า ปัญหาการผลิตปุ๋ยและยาฆ่าแมลงจากวัตถุดิบทางธรรมชาติจากการเข้ารับการอบรมและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังไม่หลากหลาย เนื่องจากขาดเวลาและยังขาดประสบการณ์ในการทำการผลิต และยังมีปัญหาทางด้านพื้นที่การเกษตรอยู่ติดกับพื้นที่ทำการเพาะปลูกพืชแบบเคมีและปัญหาการขาดความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐบาลทั้งในด้านปัจจัยการผลิต การตลาด และความรู้ในการปลูกพืชอินทรีย์

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาถึงทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะทั่วไปของเกษตรกรชี้ให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีความสนใจและตั้งใจในการปลูกพืชอินทรีย์ โดยเป็นวัยกลางคนหรือมีอายุระหว่าง 46 – 55 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงาน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ประกอบกับมีพื้นฐานของการเรียนรู้ในกิจกรรมการเกษตรสะสมไว้เป็นจำนวนมาก รู้จักใช้เหตุผล มีความสำนึกที่ดีในการประกอบอาชีพ (สุภาพรณ คงคา, 2548) อีกทั้งยังมีความสนใจและใส่ใจในสุขภาพของตนเอง เนื่องมาจากการได้รับการกระตุ้นการรักษาสุขภาพจากสื่อต่าง ๆ ในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าเกษตรกรส่วนมากมีสัดส่วนรายได้จากการปลูกพืชอินทรีย์น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ต่อครัวเรือนทั้งหมด เกษตรกรจึงควรปลูกพืชอินทรีย์เป็นอาชีพเสริมและควรประกอบอาชีพอื่นเพื่อเป็นอาชีพหลักด้วย

การพิจารณาทางด้านลักษณะของการประกอบธุรกิจพืชอินทรีย์นั้น เกษตรกรที่มีระยะเวลาการปลูกพืชอินทรีย์ 1-3 ปี มีจำนวน 5 คน และมีระยะเวลาการปลูกพืชอินทรีย์ 4 ปี ขึ้นไป มีจำนวน 4 คน ซึ่งเกษตรกรที่ทำการปลูกพืชอินทรีย์ตั้งแต่ 4 ปี ขึ้นไป ถือว่าเกษตรกรมีความมั่นคงหรือมีความตั้งใจทำการปลูกพืชอินทรีย์อย่างแท้จริง (Zhao, Fang, 2005) สำหรับขนาดของกิจการเห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์มีการใช้แรงงานน้อยกว่า 10 คน ถือว่าเป็นการประกอบธุรกิจขนาดเล็ก (Sunee, 2008) จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มสรุปได้ว่า การประกอบธุรกิจพืชอินทรีย์ของเกษตรกรอยู่ในกลุ่มธุรกิจขนาดเล็กเนื่องจากเกษตรกรมีที่ดินในการปลูกพืชอินทรีย์จำนวนน้อย และ

การปลูกพืชอินทรีย์นั้นไม่สามารถปลูกในปริมาณมากได้เนื่องจากปัญหาทางด้านแมลงศัตรูพืชและวัชพืชต่าง ๆ ซึ่งเกษตรกรไม่สามารถควบคุมได้

เห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนมากเคยทำการเพาะปลูกพืชแบบใช้สารเคมีมาก่อน โดยจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม พบว่าเกษตรกรเคยทำการปลูกพืชเคมีมาก่อน ซึ่งเกษตรกรได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดีจากการปลูกพืชแบบเคมี ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านต้นทุนในการผลิต โดยปัญหาดังกล่าวเป็นผลให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกพืชแบบเคมีเป็นการปลูกพืชแบบอินทรีย์แทน โดยเกษตรกรตัดสินใจปลูกพืชอินทรีย์อินทรีย์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการปรับเปลี่ยนได้แก่ มีความต้องการลดต้นทุนเนื่องจากการปลูกพืชอินทรีย์มีต้นทุนที่ต่ำกว่าการปลูกพืชแบบเคมีต้องการรักษาสีแวดล้อม ต้องการรักษาสุขภาพและร่างกายของตนเองและครอบครัว และต้องการกำหนดราคาขายผลผลิตได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ จิรติ รวดเร็ว (2547) พบว่าวัตถุประสงค์การผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรคือได้ราคาสูงกว่าข้าวทั่วไป ลดต้นทุนการผลิต มีสุขภาพดีและรักษาสีแวดล้อม

และสังเกตได้ว่าเกษตรกรมีการปลูกพืชอินทรีย์หลายชนิด เมื่อเทียบกับจำนวนพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกของเกษตรกร จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มพบว่าเกษตรกรเน้นความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชเนื่องจากจะทำให้สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอด ทำให้ไม่มีปัญหาในการเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือการขาดผลผลิตในการนำไปจำหน่าย

สำหรับทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ในด้านความรู้ความเข้าใจในประโยชน์ของการปลูกพืชอินทรีย์และหลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์นั้น เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากแสดงว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีและเห็นด้วยมากกับการผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์ โดยความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเกษตรกรต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ส่วนความรู้ในการนำเทคโนโลยีการปลูกพืชอินทรีย์ใหม่ ๆ เข้ามาใช้พัฒนาการผลิตนั้นเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากยังไม่ได้รับความรู้และไม่เคยนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการปลูกพืชอินทรีย์ (จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม) ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ คือ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ดังนั้น ความรู้ในการปลูกพืชอินทรีย์จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเกษตรกร (पालทิน พวงมี, 2548)

ในด้านความชอบ/ความรู้สึก เกษตรกรพอใจในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์มากที่สุด ได้แก่ ประโยชน์ทางด้านสุขภาพร่างกาย การช่วยรักษาสีแวดล้อมและทางด้านการบริโภค เป็นต้น สำหรับความรู้สึกด้านสาธารณูปโภคและด้านราคาพืชอินทรีย์ จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม สรุปได้ว่าเกษตรกรมีความพอใจในด้านสาธารณูปโภคเนื่องจากมีสถานที่จำหน่าย

พืชอินทรีย์ประจำและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายในกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์ ส่วนด้านราคานั้นเกษตรกรสามารถจำหน่ายพืชอินทรีย์ได้ในราคาที่สูงกว่าพืชทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับ สุรสิทธิ์ สิงพรพงศ์ (2548) พบว่าเกษตรกรมีความเห็นด้วยในระดับมากว่าผลผลิตข้าวอินทรีย์สามารถนำไปจำหน่ายได้ราคาสูงกว่าผลผลิตข้าวทั่วไป

และจากการพิจารณาด้านพฤติกรรมของเกษตรกรจากการตอบแบบสอบถาม เห็นได้ว่าเกษตรกรมีความตั้งใจในการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปลูกพืชอินทรีย์ของตนให้มากขึ้นแสดงถึงทัศนคติที่ดีต่อการปลูกพืชอินทรีย์ซึ่งสอดคล้องกับวันเพ็ญ ชัยกิจมงคล (2544) พบว่านักศึกษามีทัศนคติดีต่อเทคนิควิธีการจำคำศัพท์โดยนักศึกษามีความพยายามและความตั้งใจในการพัฒนาตนเองและฝึกฝนการใช้เทคนิควิธีเป็นอย่างมาก

แรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรพิจารณาได้ว่า ปัจจัยจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการประกอบอาชีพของเกษตรกร ได้แก่ ความปลอดภัยต่อสุขภาพและร่างกายในการประกอบอาชีพ และพบว่าแรงจูงใจในด้านความสนใจ ด้านความรัก ด้านความศรัทธา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกพืชอินทรีย์อยู่ในระดับมาก ซึ่งจากผลการวัดปัจจัยจูงใจและแรงจูงใจด้านต่าง ๆ เห็นได้ว่าเกษตรกรคำนึงถึงความปลอดภัยของสุขภาพร่างกายและมีความต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตแบบเดิมมาเป็นการปลูกพืชอินทรีย์ โดยมีความสอดคล้องกับ กมล ศรีระทัศน์ (2547) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตข้าวแบบเดิมมาเป็นการผลิตข้าวอินทรีย์จึงมีความสนใจในการฝึกอบรม การจัดทัศนศึกษา คูงาน และยังมีความต้องการความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมโดยมีการนำความรู้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับไปปฏิบัติตามอีกด้วย ซึ่งเห็นได้จากการวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องว่าความสนใจของเกษตรกรมีผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกร และจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม พบว่าในด้านความรักเกษตรกรมีความรักในสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ความรักในสุขภาพของตนและครอบครัว และเกษตรกรยังมีความศรัทธาว่าการปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่สามารถลดต้นทุนในระยะยาวได้และยังเป็นการปลูกพืชที่ดีที่สุดในทางธรรมชาติ รวมทั้งในอนาคตตลาดจะมีความต้องการพืชอินทรีย์เพิ่มขึ้นและพืชอินทรีย์จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสุรสิทธิ์ สิงพรพงศ์ (2548) เกษตรกรคิดว่าในอนาคตตลาดมีความต้องการข้าวอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น และข้าวอินทรีย์จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และคิดว่าการผลิตข้าวอินทรีย์ในระยะยาวจะทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นส่วนการปลูกพืชอินทรีย์จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นนั้นมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาแรงจูงใจด้านสื่อหรือโฆษณาพบว่าสื่อหรือโฆษณามีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับ สุภาพรณ คงคา (2548) ที่การรับรู้ข่าวสาร

ทางการเกษตรจากวิทยุ โทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจที่ผลักดันให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการจัดการมาตรฐานลำไย ซึ่งเกษตรกรที่รับรู้ข่าวสารและข้อมูล โดยช่องทางสื่อความรู้และสื่อมวลชนส่วนมากจะยอมรับวิทยาการเกษตรสมัยใหม่

และจากแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้เกษตรกรได้ชี้แจงถึงปัญหาในการปลูกพืชอินทรีย์ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องของแมลงศัตรูพืช ปัญหาการเจริญเติบโตช้าของพืชอินทรีย์และปัญหาทางด้านการประกอบอาชีพการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาโดยตรงที่เกิดขึ้นกับการปลูกพืชแบบอินทรีย์ จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม สรุปได้ว่าเกษตรกรได้หาวิธีการกำจัดแมลงศัตรูพืชด้วยวิธีการต่าง ๆ ทางธรรมชาติ แต่ยังแก้ไขปัญหาคิดได้ไม่มากนัก เนื่องจากวิธีแก้ไขส่วนใหญ่เป็นวิธีการแก้ไขจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การใช้ขี้เถ้าโรยรอบแปลงพืชผักเพื่อป้องกันการกัดกินเมล็ดพันธุ์และต้นพันธุ์พืช โดยวิธีการแก้ไขนี้สามารถควบคุมแมลงศัตรูพืชได้ในช่วงเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ส่วนทางด้านปัญหาการประกอบอาชีพเกษตรกรได้มีการเจรจากับเกษตรกรที่แอบอ้างผลผลิตของตนว่าเป็นพืชอินทรีย์แล้วแต่ก็ไม่สามารถควบคุมปัญหานี้ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงทัศนคติ แรงจูงใจและปัญหาในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ต. แม่แฝก อ. สันทราย จ. เชียงใหม่ ซึ่งเกษตรกรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพและส่งเสริมการปลูกพืชอินทรีย์ได้โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ด้านเกษตรกร

1. เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรมีวิธีการผลิตปุ๋ยและวิธีการกำจัดศัตรูพืชด้วยตนเองน้อย โดยมากเป็นวิธีการง่าย ๆ มีเพียงไม่กี่วิธี และวิธีการที่ใช้ในปัจจุบันยังไม่สามารถควบคุมศัตรูพืชได้ดีมากนัก ดังนั้น เกษตรกรควรมีการสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชจากธรรมชาติให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การผลิตปุ๋ยน้ำ จากต้นกล้วย สะเดาดิบจากต้น ผลไม้ชนิดต่าง ๆ และการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อนำมาทำเป็นปุ๋ยหมัก เป็นต้น

2. สำหรับปัญหาในด้านพื้นที่ในการเพาะปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ซึ่งอยู่ใกล้กับพื้นที่ทำการปลูกพืชแบบเคมีนั้น เกษตรกรควรชักชวนเกษตรกรที่ทำการปลูกพืชเคมีหันมาปลูกพืชแบบอินทรีย์หรือเกษตรกรควรหาพื้นที่ที่ห่างไกลโดยการเช่าเพื่อเป็นการป้องกันผลผลิตของตนให้ปลอดภัยจากสารเคมี

3. เกษตรกรส่วนมากมีสัดส่วนรายได้จากการปลูกพืชอินทรีย์น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ต่อครัวเรือนทั้งหมด เกษตรกรจึงควรปลูกพืชอินทรีย์เป็นอาชีพเสริมและควรประกอบอาชีพอื่นเพื่อเป็นอาชีพหลักด้วย

ด้านหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานภาครัฐบาลควรมีการช่วยเหลือและสนับสนุนการปลูกพืชอินทรีย์แก่เกษตรกรอย่างจริงจัง เนื่องจากในปัจจุบันเกษตรกรได้รับการดูแลและช่วยเหลือในการปลูกพืชอินทรีย์จากหน่วยงานภาครัฐอยู่ในระดับน้อย โดยหน่วยงานภาครัฐควรมีการประสานงานกับกลุ่มเกษตรกรโดยตรงและมีกำหนดการอบรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเรื่องของการผลิตปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืชต่าง ๆ โดยการฝึกอบรมเกษตรกรต้องได้ร่วมมือกันปฏิบัติการอย่างจริงจังเพื่อเกษตรกรจะได้นำเอาความรู้ที่ได้รับไปใช้ในกระบวนการผลิตพืชผักเกษตรอินทรีย์ต่อไป

2. หน่วยงานภาครัฐบาลควรมีการช่วยเหลือ แนะนำหรือจัดหาพื้นที่สำหรับการปลูกพืชอินทรีย์ให้กับเกษตรกร เนื่องจากพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ทำการปลูกพืชเคมี ซึ่งส่งผลให้ที่ดินที่ทำการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์ในบริเวณนั้นได้รับสารเคมีจากพื้นที่ดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและสรุปผลการวิจัย ทำให้ทราบถึงทัศนคติ แรงงูใจ และปัญหาในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ได้ผลการวิจัยอยู่ในระดับที่น่าพอใจสำหรับการนำข้อมูลไปใช้ในการสร้างทัศนคติและแรงงูใจที่ดีให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชอินทรีย์และสามารถนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับเกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ได้เพื่อให้หันมาปลูกพืชแบบอินทรีย์ซึ่งจากข้อมูลที่ได้มานั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจเท่านั้น หากจะวัดถึงทัศนคติด้านต่าง ๆ เช่น ทัศนคติด้านความรู้ในการปลูกพืชอินทรีย์ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับมาตรฐานและหลักการการปลูกพืชอินทรีย์และแรงงูใจด้านต่าง ๆ อย่างละเอียดนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้เพิ่มเติมอย่างละเอียดต่อไป

บรรณานุกรม

- กมล ศรีระทัศน์. 2547. การผลิตข้าวอินทรีย์ปี 2546 ของเกษตรกรตำบลเกาะ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. สุรินทร์ : ห้องสมุดกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุรินทร์.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. 2547. ระเบียบวิธีวิจัย. เชียงใหม่ : ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กฤษณ์ รื่นรัมย์. 2549. การวิจัยการตลาด. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการตลาด คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรติ รวดเร็ว. 2547. สภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. สุรินทร์ : ห้องสมุดกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุรินทร์.
- ชกาธิป เกียรติดุริยกุล. 2544. การสำรวจทัศนคติของผู้บริหารชาวต่างชาติที่มีต่อช่างเทคนิคไทย ในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธำรงค์ พันธุตะ. 2548. ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรชีวภาพของเกษตรกร ผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกพืชปลอดสารพิษ จังหวัดสระบุรี. สระบุรี : ห้องสมุด กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรี.
- ปาลลิน พวงมี. 2548. ความรู้และทัศนคติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ปี 2548 ในภาคตะวันตกที่มีต่อการผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์. ราชบุรี : ห้องสมุด กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 จ. ราชบุรี.
- ปิยะนันท์ ลำสัน. 2550. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับ ปฏิบัติการ ธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่. กรุงเทพฯ : ปัญหาพิเศษปริญญาโท, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประเสริฐ คำแสน. 2544. แรงจูงใจในการล่าสัตว์ป่าภายในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเวียงลอ. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พล เหลืองรังษี. 2546. ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2546 สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มยุร บุญยะรัตน์. 2545. ทัศนคติของลูกค้าน้ำดื่มขนาดใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่ออาหารตัด แต่งทางพันธุกรรม. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- รุ่งเรือง ลาดบัวขาว. 2545. การปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์ของ
เกษตรกรบ้านนาทีก ตำบลสะดง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันเพ็ญ ชัยกิจมงคล. 2544. การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการเรียนรู้และการใช้เทคนิควิธีในการ
เรียนของนักศึกษา วิชาเอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : รายงานการวิจัย.
เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วลัยพร เกียรติทับทิว. 2548. สภาพการผลิตพืชอินทรีย์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริม
การปลูกพืชอินทรีย์ปี 2546 ของศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูงอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่.
เชียงใหม่ : ห้องสมุดกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรที่สูงจังหวัดเชียงใหม่.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ นิตยานนท์ และ คิเรก ศรีสุโข. 2537. การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสม
สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2538. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภร เสรีรัตน์. 2540. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมศักดิ์ กันภัย. 2547. ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวอินทรีย์อำเภอโนนสัง
จ.หนองบัวลำภู. หนองบัวลำภู : ห้องสมุดกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัด
หนองบัวลำภู.
- สมศักดิ์ เจริญพันธ์. 2546. ทัศนคติต่อการทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ของชาวนาในอำเภอเมือง
จังหวัดสุรินทร์. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สำนักงานเกษตรอำเภอสันทราย. 2550. แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล พ.ศ. 2550 ตำบลแม่
แฝกอำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักงาน.
- สุภาพรณ คงคา. 2548. แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมจัดการมาตรฐานลำไยของ
เกษตรกร ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุรสิทธิ์ สิงห์พรพงศ์. 2548. ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวอินทรีย์โครงการ
เกษตรอินทรีย์ วิถีศรีสะเกษ ปี 2547 จังหวัดศรีสะเกษ. ศรีสะเกษ : ห้องสมุดกรมส่งเสริม
การเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ.
- เสาวภา พรหมสุข. 2545. ทัศนคติของพนักงานโรงพยาบาลแมคคอร์มิคที่มีต่อระบบการพัฒนาและ
รับรองคุณภาพโรงพยาบาล. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อดุลย์ จาตุรงคกุล. 2543. **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Abraham, Maslow. 1971. **Maslow's need classification**. Glenview, Ill : Scott, Foresman & Co.

Allport, Gordon W. 1985. **Attitude in C. A. Murchison**. A Handbook of Social Psychology. Worcester Mass : Clark university Press.

David, Loudon and Bitta Albert J. Deller. 1998. **Consumer Behavior : Concepts and applications**. 3rd. ed. New York : McGraw – Hill, Inc.

Jenkins, John R.G. 1992. **Marketing and Customer Behavior**. Oxford : Pergamon Press.

Mowen, John C. and Michael Minor. 1995. **Consumer Behavior**. 4 th ed. N.J. : Prentice Hall Inc.

Schiffman, Leon G. and Leslie Lazar Kanuk. 1944. **Consumer behavior**. 5th ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall, Inc.

Sunee Thechatakerng. 2008. **Does Innovation “Matter” for Micro-entrepreneur in Thailand?**. World Entrepreneur Summit, London, Jan 10 – 11. Chiangmai : Faculty of Business Administration, Maejo University.

Walters, C. Glenn, 1987. **Consumer Behavior : Theory and Practice**. 3rd. ed. Homewood, Illinois : Richard D. Irwin, Inc.

Zhao, Fang. 2005. **Exploring the synergy between entrepreneurship and innovation**. Melbourne : School of Management, Business Faculty, RMIT University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

**ทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลแม่แฝก
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการเขียนรายงานการวิจัยประกอบการศึกษาปัญหาพิเศษ เรื่อง “ทัศนคติและแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ของนักศึกษาปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาในการตอบแบบสอบถามจากทุก ๆ ท่าน และขอขอบคุณ ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 9 หน้า โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติในการปลูกพืชอินทรีย์
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสำคัญของแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์
- ส่วนที่ 4 ปัญหาอื่น ๆ ในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร

นางสาวเกษณี ยะใหม่วงศ์
ระดับปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อ.....นามสกุล.....

2. อายุ.....ปี

3. การศึกษา () ประถมศึกษาหรือ

() มัธยมศึกษา

() ปวส.

() ปริญญาตรีขึ้นไป () อื่น ๆ โปรดระบุ

4. ท่านทำการปลูกพืชอินทรีย์เป็นระยะเวลา.....ปี

5. รายได้ต่อเดือนจากการปลูกพืชอินทรีย์..... บาท

6. ประเภทของพืชอินทรีย์ที่ท่านปลูก

.....
.....
.....

7. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเพาะปลูก.....คน

8. จำนวนพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชอินทรีย์ในปัจจุบัน.....ไร่.....งาน.....

9. พื้นที่ที่ใช้ในการปลูกพืชอินทรีย์

() เป็นของตนเอง

() เช่า

() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

10. ท่านเคยปลูกพืชโดยใช้สารเคมีเข้ามาช่วยในการเพาะปลูกหรือไม่

() ไม่เคย

() เคย

ถ้าเคย สาเหตุที่ทำให้ท่านปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกพืชแบบเคมีมาเป็นปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์เพราะ

.....
.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

2.1 องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด

5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

คำชี้แจง ท่านมีความรู้ความเข้าใจต่อเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

ความรู้ความเข้าใจ	ระดับความรู้ความเข้าใจ ของเกษตรกรในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
หลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์					
1. ความรู้เบื้องต้นเรื่องเกษตรอินทรีย์					
2. มาตรฐานและข้อกำหนดในการปลูกพืชอินทรีย์					
3. การผลิตปุ๋ยจากวัตถุดิบทางธรรมชาติ					
4. การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน					
5. การเพาะพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์พืชอินทรีย์โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนโดยไม่ขัดต่อหลักการปลูกพืชอินทรีย์					
6. การเก็บเกี่ยวผลผลิต					

ความรู้ความเข้าใจ (ต่อ)	ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7. การนำเทคโนโลยีการปลูกพืชอินทรีย์ใหม่ๆ เข้ามาใช้พัฒนาการผลิต					
8. การประยุกต์การปลูกพืชอินทรีย์เพื่อให้เกิด ความเหมาะสมตามฤดูกาล					
9. การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรู พืชผักโดยไม่ใช้สารเคมี					
10. ความแตกต่างของปริมาณผลผลิตที่ได้จาก การปลูกพืชอินทรีย์กับการปลูกพืชแบบเคมี					
ประโยชน์ของการปลูกพืชอินทรีย์					
1. สุขภาพร่างกายของตัวเกษตรกร ครอบครัว และผู้บริโภค					
2. ช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและลดมลพิษใน อากาศได้					
3. ช่วยลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้สารเคมี					
4. พืชอินทรีย์กำลังเป็นที่นิยมและต้องการของ ตลาดพืชผักในปัจจุบันทำให้มีแนวโน้มในการ ขยายตัวของตลาดอินทรีย์สูง					
5. เกษตรกรสามารถผลิตวัตถุดิบในการปลูกพืช อินทรีย์ได้ด้วยตนเอง					
6. สามารถนำซากพืช มูลสัตว์และวัตถุดิบจาก ธรรมชาติที่เหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์ได้					

ความรู้ความเข้าใจ (ต่อ)	ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ ของเกษตรกรในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7. การกำหนดราคาขายได้เองโดยไม่ต้อง ตั้งราคาขายตามท้องตลาดทั่วไป					
8. ประโยชน์ทางการบริการบริโภคของ ผู้ผลิตและผู้บริโภค					
9. เป็นระบบการทำการเกษตรที่มีความ ยั่งยืนและเป็นอาชีพที่มั่นคง					
10. การแปรรูปผลผลิต (พืชผัก) ให้เกิด รายได้อื่นตามความเหมาะสม เช่น นำมา แปรรูปเป็นอาหารต่าง ๆ เพื่อจำหน่าย					

2.2 องค์ประกอบด้านความชอบ/ความรู้สึก ท่านมีความพอใจในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด

5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

คำชี้แจง ท่านเห็นด้วยกับข้อความต่อไปนี้ในระดับใด กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

ความชอบ/ความรู้สึก	ระดับความชอบ/ความรู้สึกในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ราคาของพืชอินทรีย์					
1.1 ราคาของพืชอินทรีย์ที่ได้รับในปี 2545 – ปี 2550					
1.2 ราคาพืชอินทรีย์ที่ได้รับเพิ่มขึ้นในปี 2545-2550					
1.3 ในปี 2545-2550 ท่านพอใจกับการช่วยเหลือของรัฐบาลหรือหน่วยงานทางภาครัฐในด้านราคาของผลผลิต					
1.4 การตั้งราคาผลผลิตได้ด้วยตนเอง					
1.5 การที่พืชอินทรีย์มีราคาสูงทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น					
2. สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน					
2.1 ที่ตั้งของสถานที่จำหน่ายผลผลิต					
2.2 ขนาดและสภาพพื้นที่ในการจำหน่ายผลผลิต					
2.3 การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์ด้วยกันทางด้านปัจจัยการผลิตในปี 2545-2550					
2.4 สามารถผลิตปุ๋ยหรือยากำจัดศัตรูพืชได้เอง					
3. หลักการและวิธีการปลูกพืชอินทรีย์					
3.1 มาตรฐานและข้อจำกัดในการปลูกพืชอินทรีย์					
3.2 การผลิตปุ๋ยจากวัตถุดิบทางธรรมชาติ					
3.3 การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยวิธีการธรรมชาติ					
3.4 การเพาะพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์พืชอินทรีย์โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตน โดยไม่ขัดต่อหลักการปลูกพืชอินทรีย์					
3.5 วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชอินทรีย์					

ความชอบ/ความรู้สึก (ต่อ)	ระดับความชอบ/ความรู้สึกในการปลูก พืชอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลแม่ แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
3.6 การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้พัฒนาการปลูกพืชอินทรีย์					
3.7 การประยุกต์การปลูกพืชอินทรีย์เพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามฤดูกาล					
3.8 การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชผักโดยไม่ใช้สารเคมี					
3.9 การดูแลเอาใจใส่รักษาพืชผลมากขึ้นกว่าเดิม					
4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการปลูกพืชอินทรีย์					
4.1 สุขภาพร่างกายของตัวเองและครอบครัวรวมถึงผู้บริโภคมั่นใจขึ้น					
4.2 ช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและลดมลพิษในอากาศได้					
4.3 ลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้สารเคมี					
4.4 พืชอินทรีย์เริ่มเป็นที่นิยมและต้องการของตลาดพืชผักในปัจจุบันทำให้มี แนวโน้มในการขยายตัวของตลาดอินทรีย์สูง					
4.5 สามารถผลิตวัตถุดิบในการปลูกพืชอินทรีย์ได้ด้วยตนเอง					
4.6 การปลูกพืชอินทรีย์สามารถนำซากพืช มูลสัตว์และวัตถุดิบจากธรรมชาติที่ เหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์ได้					
4.7 กำหนดราคาขายได้เองโดยไม่ต้องตั้งราคาขายตามท้องตลาดทั่วไป					
4.8 ประโยชน์ทางด้านการบริโภคพืชอินทรีย์ของตัวเองและผู้บริโภค					
4.9 เป็นระบบการทำการเกษตรที่มีความยั่งยืนทำให้เป็นอาชีพที่มั่นคงแก่ท่านได้					
4.10 สามารถแปรรูปผลผลิต (พืชผัก) ให้เกิดรายได้อื่นตามความเหมาะสม เช่น นำมาแปรรูปเป็นอาหารต่าง ๆ เพื่อจำหน่าย					

2.3 องค์ประกอบด้านพฤติกรรม

2.3.1 คำชี้แจง ในปัจจุบันท่านมีวิธีการดำเนินการอย่างไรในเรื่องต่อไปนี้ กรุณาทำ

เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

การดำเนินงานของท่านในปัจจุบัน	ระดับของการดำเนินงานในปัจจุบันในการปลูกพืชอินทรีย์ ของเกษตรกรในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ท่านมีการบริหารต้นทุนการปลูกพืชอินทรีย์ที่ดีเป็นระบบ					
2. ท่านมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปลูกพืชอินทรีย์					
3. ท่านสามารถแก้ไขปัญหาต่างในการปลูกพืชอินทรีย์ได้โดยไม่ขัดต่อหลักการปลูกพืชอินทรีย์					
4. ท่านมีการแนะนำนำชักชวนและให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เกษตรกรที่ยังทำการปลูกพืชแบบเคมีให้หันมาปลูกพืชอินทรีย์					
5. ท่านมีการเพาะปลูกพืชอินทรีย์อย่างถูกต้องหลักการและมาตรฐานในการปลูกพืชอินทรีย์					
6. ท่านมีการบริหารการตลาด และหาลูกค้าที่นิยมบริโภคพืชอินทรีย์					
7. ท่านมีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปลูกพืชอินทรีย์ของตนเองอยู่เสมอ					
8. ท่านมีการให้ความรู้แก่ครอบครัวและแรงงานของตนในการปลูกพืชอินทรีย์ที่ถูกต้อง					
9. ท่านมีการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือกันเองภายในกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์					
10. ท่านใช้เงินทุนของตนเองเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกพืชอินทรีย์					

การดำเนินงานของท่านในปัจจุบัน (ต่อ)	ระดับของการดำเนินงานในปัจจุบันในการปลูกพืชอินทรีย์ ของเกษตรกร				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
11. ท่านมีการรวมกลุ่มกันเพื่อให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในด้านปัจจัยการผลิต ราคา และความรู้ในการปลูกพืชอินทรีย์					
12. ท่านมีการนำพืชอินทรีย์ที่ท่านปลูกมาแปรรูปเพื่อให้เกิดรายได้อื่น ๆ เสริมด้วย					

2.3.2 ท่านคาดว่าท่านจะดำเนินการอย่างไรกับเรื่องต่อไปนี้ในอนาคตข้างหน้า กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่เหมาะสมกับท่านมากที่สุด

แนวโน้มการดำเนินงานของท่านในอนาคตข้างหน้า	ระดับของการดำเนินงานในอนาคต ในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. จะมีการบริหารต้นทุนการปลูกพืชอินทรีย์ที่ดีเป็นระบบมากขึ้นกว่าปัจจุบันที่ท่านทำอยู่					
2. จะมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการปลูกพืชอินทรีย์เพื่อให้การปลูกพืชอินทรีย์ได้ผลดียิ่งขึ้น					
3. จะสามารถแก้ไขปัญหาในการปลูกพืชอินทรีย์ได้ดียิ่งขึ้น					
4. ท่านจะแนะนำชักชวนรวมทั้งให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เกษตรกรที่ยังทำการปลูกพืชแบบเคมีให้หันมาปลูกพืชอินทรีย์มากยิ่งขึ้น					
5. ท่านจะมีการเพิ่มหรือขยายการผลิตพืชอินทรีย์ของตนให้มากขึ้นกว่าเดิม					

แนวโน้มนำการดำเนินงานของท่าน ในอนาคตข้างหน้า (ต่อ)	ระดับของการดำเนินงานในอนาคตข้างหน้าในการปลูก พืชอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
6. ท่านจะมีการพัฒนาการตลาด หรือเพิ่มจำนวน ลูกค้าของตนให้มากยิ่งขึ้น					
7. ท่านจะพัฒนาความรู้ความสามารถในการปลูก พืชอินทรีย์ของตนให้มากขึ้น					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสำคัญของแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ในความเห็นของท่าน
ท่านให้ความสำคัญกับแรงจูงใจในการปลูกพืชอินทรีย์ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

3.1 ท่านให้ความสำคัญกับปัจจัยในการปลูกพืชอินทรีย์ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ปัจจัยในการปลูกพืชอินทรีย์	ระดับความสำคัญ (ให้ทำเครื่องหมาย / เพียงข้อเดียว)				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.รายได้เพิ่มขึ้นจากการปลูกพืชอินทรีย์					
2.ค่าใช้จ่ายในการผลิตลดลง					
3.ความปลอดภัยต่อสุขภาพและร่างกาย ในการประกอบอาชีพ					
4.โอกาสทางด้านการตลาดในการ จำหน่ายพืชอินทรีย์					
5.การยอมรับและความเชื่อถือของ ผู้บริโภค					

3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยเชิงจิตในการปลูกพืชอินทรีย์

ท่านมีความพึงพอใจต่อเรื่องต่อไปนี้ในการปลูกพืชอินทรีย์ของท่านมากน้อยเพียงใด

ปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นในการปลูกพืชอินทรีย์ หรือปัจจัยเชิงจิต (Motivational Factor)	ระดับแรงจูงใจ (ให้ทำเครื่องหมาย / เพียงข้อเดียว)				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
แรงจูงใจภายใน					
ด้านความสนใจ					
- การได้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะในการปลูกพืชอินทรีย์					
- การดูงาน					
- การปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่ใช้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
- ต้องการการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตแบบเดิม มาเป็นการปลูกพืชแบบอินทรีย์					
- ผลตอบแทนหรือรายได้ที่ได้รับจากการ ปลูกพืชอินทรีย์					
ด้านความรัก					
- การปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่รักษา สภาพแวดล้อมและธรรมชาติ					
- การปลูกพืชอินทรีย์ทำให้ตัวผู้ปลูกเองมี สุขภาพที่ดีขึ้น					
- ความปลอดภัยของตนเองในการใช้สารเคมี					
- การที่ตัวเกษตรกรผู้ปลูกเองและครอบครัว ได้บริโภคพืชผักอินทรีย์					
- ครอบครัวเข้าใจและสนับสนุนในการปลูก พืชอินทรีย์ให้กับผู้ปลูก					
- การยอมรับของกลุ่มผู้ปลูกพืชอินทรีย์					

ปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นในการปลูกพืชอินทรีย์ หรือปัจจัยจูงใจ (Motivational Factor) (ต่อ)	ระดับแรงจูงใจ (ให้ทำเครื่องหมาย / เพียงข้อเดียว)				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านความศรัทธา					
- การปลูกพืชแบบพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่ดีที่สุดในทางธรรมชาติวิธีหนึ่ง					
- การปลูกพืชอินทรีย์เป็นการปลูกพืชที่จะช่วยลดต้นทุนในการปลูกพืชในระยะยาวได้					
- ในอนาคตตลาดจะมีความต้องการพืชอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น คิดว่าการผลิตพืชอินทรีย์จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ					
- การปลูกพืชอินทรีย์จะทำให้ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น					
แรงจูงใจภายนอก					
ผู้บริโภค					
- ผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคพืชอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น					
- ผู้บริโภคมีความยอมรับในความปลอดภัยของพืชอินทรีย์ของเกษตรกร					
สื่อหรือโฆษณา					
- มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ถึงผลดีของการปลูกพืชอินทรีย์					
- มีการสร้างกระแสนิยมในการปลูกพืชแบบอินทรีย์					
หน่วยงานต่าง ๆ หรือรัฐบาล					
- การจัดอบรม สัมมนาทางวิชาการถึงประโยชน์ในการปลูกพืชแบบอินทรีย์					
- ให้การสนับสนุนการปลูกพืชอินทรีย์โดยการช่วยเหลือทางด้านการผลิตและการตลาด					
- มีการสาธิตและแนะนำวิธีการปลูกพืชอินทรีย์ที่ถูกต้องให้แก่เกษตรกร					

ตอนที่ 4 ปัญหาอื่นๆ ในการปลูกพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

ปัญหาในการปลูกพืชอินทรีย์

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีต่อการปลูกพืชอินทรีย์

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

ภาคผนวก ข
ภาพประกอบการอภิปรายกลุ่ม

ภาพประกอบการอภิปรายกลุ่ม

นางดวงเดือน วิหารง

นางอำไพ กุลจา

นางเป้ง ตุ่มอินมุล

นางนิภา กุลแดง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวเกษณี ยะไหมวงศ์
วันเดือนปีเกิด	9 มีนาคม 2526
ภูมิลำเนา	จังหวัดน่าน
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2544 บร.บ. (คอมพิวเตอร์ธุรกิจสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตน่าน จังหวัดน่าน พ.ศ. 2546 วท.บ. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2549 พนักงานธนกิจฝึกหัด ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด มหาชน พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่วิเคราะห์แผนงานและงบประมาณ ธนาคารออมสิน